



АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА



ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 2'2020

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. № 1328 (економічні науки). Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 № 353/10 (фахове видання з обліку та аудиту).

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії

внутрішніх справ України (Протокол № 3 від 18 лютого 2020 р.). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 21.02.2020

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua



Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2020
© "Економіка. Фінанси. Право",
2020

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"



АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА



ECONOMICS FINANCES LAW

MONTHLY INFORMATIONAL AND ANALYTICAL JOURNAL

№ 2'2020

(issued from 1994)

ISSN 2409-1944

Journal is included in the list of scientific professional editions of Ukraine, which can be published results of dissertations for the degree of doctor and candidate (PhD).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine of 21 December 2015 № 1328 (economic sciences). Order of Ministry of Education and Science of Ukraine on July 11, 2016 № 820 (legal sciences). Order of Audit Chamber of Ukraine on 21 December 2017 № 353/10 (accounting and audit).

Certificate of registration of a series of KV № 21620-11520PR dated October 12 2015.

Journal is awarded the international identification number ISSN 2409-1944 and included in the international Scientometrics base Index Copernicus.

Founders:

Audit firm "Analitik" jointly with the National Academy of Internal Affairs of Ukraine

Articles must pass

selection, internal and external review

Recommended for publication and dissemination through the Internet by the Academic Council of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine (Protocol № 3 dated February 18, 2020). Full or partial reprint of the

materials of the journal is allowed only with the consent of the editorial office.

The authors are responsible for the selection and presentation of the facts. The content and authenticity of the advertisement is the responsibility of the advertiser.

Signed for print 21.02.2020

Format 60/84/8

Publication – 250 copies

Address of the editorial office: 01001, Kyiv,

Khreshchatyk str., 44

Phones: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Fax: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Web: www.efp.in.ua



*The subject of
publishing*

© "Analitik", 2020
© "Economics. Finances. Law",
2020

Typography: LLC "International Business
Center"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Головач Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, головний науковий співробітник Наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Величко Олена Георгіївна, радник першого віце-прем'єра міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України

Вережубова Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, Білоруський державний економічний університет

Герасимович Анатолій Михайлович, д.е.н., професор, Ніжинський агротехнічний інститут Національного університету біоресурсів і природокористування

Герасимович Інна Анатоліївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, ТОВ "АУДИТОРСЬКА ФІРМА "КОНСУЛЬТАНТ-2"

Евангелос Сіскос, д.е.н., професор, Університет Західної Македонії

Левченко Валентина Петрівна, д.е.н., член Ради нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, директор ВПГО «Спілка аудиторів України»

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, вчений секретар Державного підприємства «Науково-дослідний і проєктний інститут містобудування»

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., доцент, ректор Вищого навчального закладу "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»"

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Члени редакційної колегії з правових наук:

Балгінбекова Гульнара, к.ю.н., завідувач кафедри конституційного та міжнародного права, Карагандинський державний університет імені Е.А. Букетова

Василишчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри оперативного-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України, полковник поліції

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., проф., заслужений юрист України, академік Міжнародної академії безпеки та конфліктології

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Національної академії правових наук України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу Чорноморський національний університет імені Петра Могили, академік Національної академії наук вищої освіти України

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету "Україна". Заслужений юрист України.

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Технічний редактор: Куцяк Олександр Анатолійович

Випусковий редактор: Туманян Анна Оганесівна

Head of the Editorial Board of Economic Sciences:

Holovach Tetiana Anatoliivna, Dr. Economics, Professor, Chief Scientist of the Scientific Laboratory for Criminal Police of the Educational and Scientific Institute № 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv

Members of the editorial board of Economic Sciences:

Velychko Olena Heorhiivna, Advisor to the First Vice Prime Minister of Ukraine - Minister of Economic Development and Trade of Ukraine

Verezubova Tatyana Anatolevna, Dr. Economics, Professor, Head of the Department of Finances, Belarusian State Economic University

Evangelos Siskos, Dr. Economics, Professor, University of Western Macedonia

Herasymovych Anatolii Mykhailovych, Dr. Economics, Professor, Nizhyn Agrotechnical Institute of National University of Bioresources and Nature Management

Herasymovych Inna Anatoliivna, PhD Economics, Associate Professor, Associate Professor of department, Kyiv National Economic University after Vadym Hetman, "CONSULTANT-2" audit firm

Levchenko Valentyna Petrivna, Dr. Economics, member of the Supervisory Board for audit activity of the Authority public oversight for audit activity, Director of the All-Ukrainian Professional Non-Governmental Organization "Union of Auditors of Ukraine"

Mantsevych Yurii Mykolaiovych, Dr. Economics, Associate Professor, Scientific Secretary of the State Enterprise "Research and Design Institute of Urban Development"

Potyshniak Olena Mykolaivna, Dr. Economics, Associate Professor, Professor of the Production, Business and Management Department of the Kharkiv National Technical University of Agriculture after Petro Vasylenko

Prushkivskiy Volodymyr Hennadiiovych, Dr. Economics, Professor, First Vice-Rector of the Zaporizhia National Technical University

Tkachenko Serhii Anatoliiovych, Dr. Economics, Associate Professor, Rector of the Higher Educational Institution "International Technology University "Mykolaiv Polytechnic""

Head of the Editorial Board of Law Sciences:

Konstantinov Serhii Fedorovich, Dr. Law, Professor, Head of the Administrative Activity Department of the National Academy of Internal Affairs

Members of the editorial board of Law Sciences:

Balgimbekova Gulnara, PhD Law, Head of the constitutional and international law department, Karagandy State University after E.A. Buketov.

Vasylynychuk Viktor Ivanovych, Dr. Law, Professor, Professor of the Operational and Investigating Department of the National Academy of Internal Affairs, Honored Lawyer of Ukraine, Colonel of the Police

Hlushkov Valerii Oleksandrovych, Dr. Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Academician of the International Security and Conflict Academy

Luts Volodymyr Vasylovych, Dr. Law, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Academician of National Academy of Law Sciences of Ukraine

Ozerskyi Ihor Volodymyrovych, Dr. Law, Professor, Professor of the Civil and Criminal Law and Process Department of Black Sea National University after Petro Mohyla, Academician of the National Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine

Frytskyi Yurii Olehovych, Dr. Law, Professor, Head of the Constitutional, Administrative Law and Social and Humanitarian disciplines Department, Law and Public Relations Institute of the "Ukraine" University, Honored Lawyer of Ukraine

Chief Editor

Holovach Volodymyr Volodymyrovych, PhD Law, Head of the Board of the Audit Firm "Analitik", Honored Lawyer of Ukraine

Technical editor: Kutsiak Oleksandr Anatoliiovych

Issue Editor: Tumanian Anna Ohanesivna

ЗМІСТ

<i>Л.В. МАРТИНОВА, В.С. ЯКІМІВА.</i> Теоретичні аспекти визначення змісту судової економічної експертизи	6
<i>І.О. БАШИНСЬКА, Л.С. ПЕТРОВА, К.Ф. ПОПОВИЧ.</i> Управління ризиками у впровадженні інноваційних проектів	11
<i>В.А. БЕРНАДІН.</i> Проблемні питання виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення у сфері обігу підакцизних товарів	14
<i>О.Г. БРОВКОВА.</i> Формування екологічної стратегії українських підприємств у координатах сталого розвитку	18
<i>В.Ю. ГОРКАВА.</i> Розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху у Німеччині	22
<i>О.І. ТАБЕНСЬКА.</i> Розвиток сфери туризму у Німеччині	28
<i>І.Ю. ТУР.</i> Теоретичні аспекти соціального захисту держави	33
<i>І.Ю. ШЕВЧЕНКО, А.О. ПЛАХТІЙ.</i> Гармонізаційний підхід до державного регулювання розвитку автомобільної промисловості: базові постулати, переваги, недоліки	37

CONTENTS

<i>L.V. MARTYNOVA, V.S. YAKIMIVA</i> . Theoretical aspects of determining the content of forensic economic expertise	6
<i>I.O. BASHYNSKA, L.S. PETROVA, K.F. POPOVYCH</i> . Risk management in the implementation of innovative projects	11
<i>V.A. BERNADIN</i> . Problem issues of penalties execution in administrative cases about excisable goods offenses	14
<i>O.H. BROVKOVA</i> . Formation of ecological strategies of Ukrainian enterprises in sustainable development coordinates	18
<i>V.Y. HORKAVA</i> . Administrative offenses in the field of traffic in Germany	22
<i>O.I. TABENSKA</i> . Development of tourism in Germany	28
<i>I.Y. TUR</i> . Theoretical aspects of the social protection of the state	33
<i>I.Y. SHEVCHENKO, A.O. PLAKHTII</i> . Harmonization approach to state regulation of development of automotive industry: basic postulates, advantages, disadvantages	37

МАРТИНОВА
Лілія Володимирівна
mar-sofi@ukr.net

УДК 343.13

ЯКИМІВА
Валерія Сергіївна
Yakimiva@gmail.com

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ
ЗМІСТУ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ**

к.е.н., доцент кафедри,
Східноукраїнський
національний університет
імені Володимира Даля

**THEORETICAL ASPECTS OF
DETERMINING THE CONTENT OF
FORENSIC ECONOMIC EXPERTISE**

судовий експерт, Луганський
науково-дослідний експертно-
криміналістичний центр МВС
України

MARTYNOVA Liliia Volodymyrivna – PhD in Economics, Associate Professor, East-Ukrainian National University after Volodymyr Dahl

YAKIMIVA Valeriia Serhiivna – forensic expert, Luhansk Scientific and Forensic Expert Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

У статті досліджено теоретичні аспекти стосовно визначення змісту та сутності поняття «судова економічна експертиза», а також проведено аналіз підходів до його визначення та трактування, як вітчизняними науковцями і практиками, так і закордонними, надано їх оцінку. Зауважено, що серед науковців та практиків не існує єдиної позиції щодо визначення поняття «судова економічна експертиза». Звернено увагу на необхідність законодавчого закріплення поняття «судової економічної експертизи» та його подальшого опрацювання. Виокремлено складові частини судової економічної експертизи; відзначено, що визначення сутності судової економічної експертизи науковці розділяють за наступними категоріями, такими як: наука, складова частина дослідження, спосіб, процес, вид, процесуальна форма. Акцентовано увагу на омонімічність у трактуванні поняття «судова економічна експертиза». Обґрунтовано необхідність у нових теоретичних розробках та диференціації існуючих наукових поглядів й підходів, що зі свого боку дасть змогу розширити спектр її функціонального призначення та підвищити ефективність практичного застосування. На основі аналізу визначень експертизи та судової економіки. Запропоновано власне визначення поняття «судова економічна експертиза».

* * *

В статье исследованы теоретические аспекты по определению содержания и сущности понятия «судебная экономическая экспертиза», а также проведен анализ подходов к его определению и трактовке, как отечественными учеными и практиками, так и зарубежными, предоставлено их оценку. Замечено, что среди ученых и практиков не существует единой позиции относительно определения понятия «судебная экономическая экспертиза». Обращено внимание на необходимость законодательного закрепления понятия «судебной экономической экспертизы» и его дальнейшей обработки. Выделены составные части судебной экономической экспертизы; отмечено, что определение сущности судебной экономической экспертизы ученые разделяют по следующим категориям, таким как: наука, составляющая часть исследования, способ, процесс, вид, процессуальная форма. Акцентировано внимание на омонимичность в трактовке понятия «судебная экономическая экспертиза». Обоснована необходимость в новых теоретических разработках и дифференциации существующих научных взглядов и подходов, что, в свою очередь, позволит расширить спектр ее функционального назначения и повысит эффективность практического применения. На основе анализа определений экспертизы и судебной экономики. Предложено собственное определение понятия «судебная экономическая экспертиза».

* * *

Introduction. At the present stage, the reforms being implemented in Ukraine are often accompanied by an increase in crime in the economic and financial spheres. And this poses the greatest and real threat to Ukraine's national security. In order to identify illegal economic activity and gather evidence in criminal proceedings, it is necessary to possess not only legal knowledge, but also special – economic. Therefore, forensic economic examinations can be considered as the most effective measure of gathering evidence on economic crime.

The purpose of the paper is to study and analyze the main scientific and practical approaches regarding the interpretation of the content and essence of the concept of "forensic economic expertise."

Results. In order to achieve this objective, the article identified and achieved the following objectives: Analysis and evaluation of approaches of domestic and foreign scientists and practitioners regarding the definition and interpretation of the concept of forensic economic expertise; Components of forensic and economic expertise have been identified. The methodological basis of the study was terminological analysis, which was used to disclose and clarify theoretical provisions that reveal the essential nature, peculiarities and nuances of scientists "views on the interpretation of the concept of forensic economic expertise; The method of scientific abstraction and concretization - with the author 's formulation of the constituent parts of forensic economic expertise and the formulation of the author 's definition of the concept of forensic economic expertise; Abstract-logical method – to formulate theoretical generalizations and conclusions of the study.

Conclusion. Thus, according to the results of the study, there is no common position among scientists and practitioners on the definition of forensic economic expertise; It is noted that the definition of the essence of forensic economic expertise is divided by scientists into the following categories, such as: science, part of the study, method, process, type, procedural form; Attention was drawn to the homonymy in the interpretation of the concept of forensic economic expertise; The need for legislative consolidation of the concept of forensic economic expertise and its further elaboration is proposed and justified; Based on an analysis of the definitions of expertise and judicial economics, an author 's definition of forensic economic expertise has been proposed; The need for new theoretical developments and differentiation of existing scientific views and approaches regarding the interpretation of the content of forensic economic expertise is justified, which, in turn, will allow to expand the range of their functional purpose and increase the efficiency of practical application.

Ключові слова: експертиза, спеціальні знання, економічні правопорушення, судово-економічна експертиза, види судової економічної експертизи, основні підходи до визначення поняття «судова економічна експертиза»

Ключевые слова: экспертиза, специальные знания, экономические правонарушения, судебно-экономическая экспертиза, виды судебной экономической экспертизы, основные подходы к определению понятия «судебная экономическая экспертиза»

Keywords: expertise, special knowledge, economic offenses, forensic economic examination, types of forensic economic expertise, main approaches to the definition of the concept of "judicial economic expertise"

ВСТУП

Сьогодні на теренах нашої держави триває постійний процес розвитку економічних відносин, поглиблення інтеграційних процесів, які стимулюють постійне розширення господарських операцій. Така ситуація призводить до того, що збільшується кількість нормативно-правових актів, приймаються зміни до законодавства, ратифікації міжнародних договорів, а також імплементації міжнародних норм права, які є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами господарювання. А наслідком цієї ситуації є велика кількість порушень та злочинів у сфері економіки.

На сучасному етапі, реформи, що здійснюються в Україні, дуже часто супроводжуються зростанням злочинності в економічній та фінансовій сферах. А це створює найбільшу та реальну загрозу національній безпеці України. Для виявлення протиправної економічної діяльності та збору доказів за кримінальними провадженнями потрібно володіти не тільки юридичними знаннями, а й спеціальними – економічними. Тому судові економічні експертизи можна вважати найбільш ефективним заходом збору доказів стосовно економічної злочинності.

Судово-економічна експертиза і як галузь наукових знань, і як практична діяльність та навчальна дисципліна має давню історію, є науковою базою та емпіричною основою у використанні спеціальних економічних знань у діяльності правоохоронних органів і суду. Поняття, сутність та необхідність судової економічної експертизи постійно супроводжується підвищеним інтересом вчених і продовжує залишатися дискусійним питанням.

Визначення найбільш повного та точного поняття «судової економічної експертизи», його змісту та сутності, необхідності в сучасних умовах господарювання зумовлюють актуальність цієї статті.

Проблематиці трактування та визначення поняття «судова економічна експертиза» присвячені праці багатьох вчених, зокрема: Ф.Ф. Бутинець, С.А. Звягін, Л.В. Каширська, Н.А. Остап'юк, І.А. Панченко, Н.Я. Дондик, Н.Н. Ласкін, М.Ф. Сафонова, О.І. Швицьова, Ж.А. Кеворкова, Н.І. Клименко, С.Г. Чаадаєв, І.В. Сауткін та інші. Взагалі, сфері судово-економічної експертизи в свій час присвячували дослідження як науковці так і практики, а саме: Т.В. Авер'янова, В.Г. Гончаренко, Ю.Г. Крюков, Ю.К. Орлов, О.Р. Росинська, А.М. Зінін та багато інших. Але, не зважаючи на досить широкий спектр досліджень вітчизняних і зарубіжних учених з даної тематики, окремі питання визначення та трактування поняття судово-економічної експертизи, її сутності та необхідності досі залишаються недостатньо опрацьованими.

МЕТОЮ статті є дослідження та аналіз основних

науково-практичних підходів стосовно трактування змісту та сутності поняття «судової економічної експертизи».

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для вирішення поставленої мети у статті визначено та вирішено наступні завдання: досліджено інформацію, яка стосується теоретичних аспектів визначення змісту та сутності поняття «судова економічна експертиза»; проведено аналіз підходів вітчизняних та іноземних науковців та практиків стосовно визначення та трактування поняття «судова економічна експертиза», а також зроблено їх оцінку; виокремлено складові частини судово-економічної експертизи. Методологічною основою дослідження став термінологічний аналіз, використаний для розкриття і уточнення загальнотеоретичних положень, що розкривають сутнісну природу, особливості й нюанси поглядів вчених на трактування поняття «судова економічна експертиза»; метод наукової абстракції і конкретизації – в авторському формулюванні складових частини судової економічної експертизи та формулюванні авторського визначення поняття «судова економічна експертиза»; абстрактно-логічний метод – для формулювання теоретичних узагальнень і висновків дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ

Економічні правопорушення є складними у розслідуванні – це зумовлено тим, що вони примушують слідчого заглиблюватися в механізм господарювання, у процеси економічної діяльності суб'єктів, що її здійснюють. Отже, ефективно розслідування економічних правопорушень потребує використання спеціальних знань. У чинному Кримінально-процесуальному кодексі України визначено такі форми використання спеціальних знань, як призначення експертизи (ст.ст. 242-244, 332 КПК України); консультації та роз'яснення спеціаліста (ст.ст. 71, 360 КПК України). Тому відправною точкою у цьому дослідженні є визначення поняття судово-економічної експертизи. Перш ніж визначити поняття «судової економічної експертизи», розглянемо загальне поняття «судової експертизи». Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [8].

Слід відмітити той факт, що жоден нормативно-правовий акт не містить визначення судово-економічної експертизи, а надано лише загальне визначення судової експертизи. Через це виникають деякі розбіжності у наданні визначення поняттю саме судово-

економічної експертизи, що зі свого боку не дає змоги розкрити практичну сутність цієї діяльності з погляду подальшого підвищення її ефективності. А це є дуже важливим, оскільки судово-економічна експертиза є одним з найпоширеніших та складних видів судових експертиз.

Фактично судова економічна експертиза не входить до числа традиційних предметних галузей криміналістики і судової експертизи. Ця назва є відносно новою: в Україні вона введена у 2001 р. як наслідок розширення кола питань, що ставились перед бухгалтерами-експертами і виходили за межі їх професійних знань.

Також треба зауважити, що серед науковців та практиків не існує єдиної позиції стосовно визначення поняття «судово-економічна експертиза». Сама сутність судово-економічної експертизи визначається через її поняття.

Так, на думку С.Г. Чаадаєва, «судово-економічні експертизи є практичним пізнанням фактичних даних, що відносяться до економічної і соціальної діяльності організацій, що здійснюються на основі використання спеціальних економічних знань» [11].

Л.В. Дикань, В.Д. Понікаров, О.В. Кожушко вважають, що судово-економічна експертиза – це процесуальна форма дослідження на основі спеціальних знань у різних сферах економіки, господарського аналізу, ревізії та контролю первинних облікових документів, бухгалтерських та податкових реєстрів та фінансової звітності суб'єктів господарювання з метою вирішення широкого кола питань, що виникають під час розслідування економічних злочинів та судового розгляду господарських суперечок [9, с. 250].

Сутністю судово-економічної експертизи є дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яка в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі економіки для надання висновку стосовно кола питань, що були поставлені органами дізнання, досудового слідства чи суду, зазначає В.А. Єрмоленко [3, с. 43].

Т.О. Кривцова пропонує, що під судово-економічною експертизою слід розуміти процесуальне дослідження, що здійснюється через застосування спеціальних знань, навичок та вмінь судового експерта та дає змогу вирішувати питання, що ставляться перед ним органами дізнання, досудового слідства чи суду для вирішення кримінальної, цивільної, адміністративної справи чи господарських суперечок [5, с. 49].

Ф.Ф. Бутинець надає наступне трактування поняття «судово-економічна експертиза» – це процесуальна форма, що полягає у вивченні експертом-бухгалтером матеріалів справи в межах його спеціальних знань на завдання слідчого або суду, з метою встановлення фактичних обставин кримінальної чи цивільної справи і надання експертного висновку [2].

Водночас В.В. Федчишина вважає, що судово-економічна експертиза – процесуальна форма дослідження на основі спеціальних знань у різних сферах економіки, вирішує широке коло питань, що виникає під час розслідування економічних злочинів і судового розгляду таких правопорушень [10, с. 39].

На думку Г.Г. Мумінова-Савінова, судово-бухгал-

терська експертиза – це дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі бухгалтерського обліку (експертом-бухгалтером), з метою подання висновку стосовно кола питань, поставлених органами дізнання, попереднього слідства чи суду [6].

В.І. Остапенко пропонує наступний підхід до визначення поняття судово-економічної експертизи та отожднює її з судово-бухгалтерською експертизою, яка полягає у дослідженні матеріалів справи спеціалістом-економістом і наданні ним відповідно до його спеціальних знань висновку за поставленими питаннями, які належать до господарської діяльності та знайшли своє відображення у бухгалтерському обліку.

Напроти Н.І. Клименко вважає, що судово-бухгалтерська експертиза є складовою частиною судово-економічної експертизи та відносить до неї:

- судово-бухгалтерську експертизу,
- економіко-статистичну,
- планово-економічну,
- фінансово-кредитну,
- інженерно-економічну, експертизу цін і ціноутворення.

Бухгалтерська експертиза дає можливість встановити правильність оформлення бухгалтерських документів, розмір шкоди, заподіяної злочинцем, обґрунтованість списання товарно-матеріальних цінностей, відповідність відображення господарських операцій правилам бухгалтерського обліку. Це дослідження дає змогу встановити документальну обґрунтованість розміру нестачі або надлишків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, періоду й часу їх утворення, відповідності багатьох фінансових операцій підприємства законодавству. Економіко-статистична експертиза встановлює правдивість звітності про виконання економічних показників виробничої діяльності, порядок проведення статистичного обліку і контролю. Планово-економічна експертиза визначає обґрунтованість планування, виконання планових показників виробничої діяльності об'єднань, підприємств і організацій. Фінансово-кредитна експертиза перевіряє обґрунтованість одержання і витрачання кредитів суб'єктами фінансово-господарської діяльності, додержання ними законодавства, яким регламентується формування і витрачання бюджетних коштів, обґрунтованість розподілу прибутку між партнерами, визначає нормування й оплату праці, використання фонду заробітної плати, перерозподіл фондів тощо. Інженерно-економічна експертиза досліджує показники, що характеризують формування розміру оплати праці для встановлення відхилення від діючих норм. Експертиза цін і ціноутворення надає висновки про ціноутворення для встановлення викривлень під час їх формування, а також впливу на фінансові результати господарюючого суб'єкта підприємницької діяльності [4, с. 16].

Проте такі вчені, як Т.М. Дмитрієнко, М.І. Камлик, І.А. Каштанова, Л.П. Климович, А.А. Толкаченко, судово-бухгалтерську експертизу прирівнюють до судової бухгалтерії і визначають як спеціальну комплексну дисципліну, що знаходиться на межі еконо-

мічної та юридичної галузей знань, яка займається дослідженням та розробкою теоретичних й практичних питань використання спеціальних бухгалтерських знань в юридичній практиці.

В.В. Вавілова визначає економічну експертизу як експертне дослідження матеріальних об'єктів (документів бухгалтерського, податкового обліку та звітності), що містять інформацію про обставини справи та підлягають дослідженню у суді за їх змістом та формою і допомагають суду досягти об'єктивності у доказуванні, додержуватися принципів рівних можливостей у процесі, презумпції невинуватості, забезпечення змагальності у доведенні дійсного стану фактів та захисту прав і свобод [1, с. 7].

Отже, на основі аналізу визначень експертизи та судової економіки можна запропонувати наступне її визначення: судово-економічна експертиза – це процесуальна дія, спрямована на отримання доказів шляхом проведення судовим експертом на основі його спеціальних знань з бухгалтерського обліку, оподаткування, фінансів, економічного аналізу та контролю дослідження об'єктів (первинних документів, облікових реєстрів і звітності тощо), які містять інформацію про фактичні дані та обставини справи, що перебуває у провадженні.

Підсумовуючи вище викладене, треба відзначити, що визначення сутності судово-економічної експертизи ці та інші науковці розділяють за наступними категоріями, такими як наука, складова частина дослідження, спосіб, процес, вид, процесуальна форма.

Також треба зазначити, що омонімічність у трактуванні зумовлюється тим, що відповідно до рішення Президії науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України від 30.01.2001 р. судово-бухгалтерську експертизу було перейменовано на судово-економічну, а тільки 10.06.2005 р. такі зміни затверджено наказом Міністерства юстиції України. Однак ці зміни у термінології враховуються не всіма дослідниками.

Найбільш розповсюджена серед економічних експертиз є судово-бухгалтерська експертиза. Необхідність в її проведенні виникає під час розслідування і судового розгляду цивільних справ, злочинів з привласненням майна, посадових (службових) злочинів, коли необхідно проаналізувати дані про фінансово-господарські операції, що відображені у бухгалтерському обліку.

Згідно з чинним законодавством, зокрема, ст. 84 КПК України, доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Висновок судово-економічної експертизи є одним із джерел доказів у кримінальному провадженні, тому він має відповідати певним критеріям, а саме належності, допустимості та достовірності. Судово-економічна експертиза являє собою відомості, отримані шляхом експертного дослідження. У зв'язку з цим належність та допустимість висновку експерта залежить від законності здобуття відомостей або речових доказів у процесі проведення слідчих (розшу-

кових) дій, які направляються експерту на дослідження [7, с. 101].

ВИСНОВКИ

Проаналізовано основні підходи до визначення змісту та сутності поняття «судової економічної експертизи». Поглиблене дослідження правових основ та практичного застосування дало підстави стверджувати, що судово-економічна експертиза – дослідження фахівцями із професійними знаннями бухгалтерського обліку, оперативної, статистичної, фінансової звітності, банківської справи, економіки підприємства тощо, що проводиться в ході досудових слідчих дій і судових процесів та є наслідком конфліктних ситуацій господарської діяльності підприємства та інституційного середовища навколо нього. Судово-економічна експертиза по суті являє собою особливий клас експертних досліджень, у процесі здійснення яких широко використовуються знання різних наук економічного і неекономічного профілю. Економічна експертиза, як специфічна детермінанта фінансово-господарського контролю, об'єктивно потребує нових теоретичних обґрунтувань, оскільки диференціація наукових поглядів й підходів дасть змогу розширити спектр її функціонального призначення та підвищити ефективність практичного застосування. Це зі свого боку, безумовно, підвищить ефективність встановлення фактів, які мають доказове значення, на основі спеціальних економічних знань сприятиме забезпеченню конституційних принципів і законодавчих норм, що гарантують права і свободу громадян та підприємництва.

Список використаних джерел

1. Будні експерта. Журнал «Незалежного інституту судових експертиз, 2013. № 2. URL: <https://nise.com.ua/content/files/budni-experta-may.pdf>
2. Бутинець Ф.Ф. Судово-бухгалтерська експертиза: навч. посіб. Житомир: Рута, 2004. 460 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/721574/>
3. Єрмоленко В.А. Сутність дефініції «судово-економічна експертиза». Управління ризиком. 2014. № 12. С. 42–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_12_21.pdf
4. Клименко Н.І. Щодо сутності корупції та антикорупційних судових експертиз. Віче. 2012. № 6. С. 15–17. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/3031/>
5. Кріцова Т.О. Удосконалення правового забезпечення судово-економічної експертизи як форми економічного контролю. Бізнес Інформ. 2015. № 2. С. 48–53. URL: http://business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2015&abstract=2015_02_0&lang=ru&stqa=6
6. Мумінова Савіна Г.Г. Судово-експертиза: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 202 с.
7. Пілюков Ю.О. Процесуальні вимоги до висновку експерта у кримінальному провадженні. Актуальні проблеми правознавства, 2018. № 3. С. 99–102.
8. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
9. Судово-економічна експертиза: навч. посіб. / Л.В. Дікань та ін. Х.: Харків. нац. екон. ун-т ім. С. Кузнеця, 2014. С. 250–251.
10. Федчишина В.В. Щодо окремих аспектів податкової експертизи. Фінансове право. 2016. № 1(35). С. 38–42 URL: <https://www.twirpx.com/file/721574/>
11. Судебная бухгалтерия: Учебник / Г. Атанесян и др. М.: Юрид. лит., 1980. 320 с. URL: <http://lawlibrary.ru/izdanie4263.html>

References

1. *Weekday expert*. *Journal of the Independent Institute of Forensics*, 2013. № 2. URL: <https://nise.com.ua/content/files/budni-experta-may.pdf> (in Ukrainian)
2. Butynets F.F. *Forensic accounting expertise: tutorial*. Zhytomyr: Ruta, 2004. 460 p. URL: <https://www.twirpx.com/file/721574/> (in Ukrainian)
3. Yermolenko V.A. *The essence of the definition is "forensic and economic expertise"*. *Risk management*. 2014. № 12. S. 42–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_12_21.pdf (in Ukrainian)
4. Klymenko N.I. *On the essence of corruption and anti-corruption judicial expertise*. *Viche*. 2012. № 6. pp. 15–17. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/3031/> (in Ukrainian)
5. Krivtsova T.O. *Improving legal support for forensic expertise as a form of economic control*. *Business Inform*. 2015. № 2. pp. 48–53. URL: http://business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2015&abstract=2015_02_0&lang=en&stqa=6 (in Ukrainian)
6. Muminova Savina H.H. *Forensic examination: tutorial*. Kyiv: KNEU, 2003. 202 p. (in Ukrainian)
7. Piliukov Yu.O. *Procedural requirements for expert opinion in criminal proceedings*. *Actual Problems of Jurisprudence*, 2018. № 3. pp. 99–102. (in Ukrainian)
8. *On forensic examination: Law of Ukraine of 25.02.1994 № 4038-XII*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (in Ukrainian)
9. *Forensic economic expertise: study. tool.* / L.V. Dikan et.al. Kharkiv: Kharkiv. nat. econom. un-ty after S. Kuznets, 2014. pp. 250–251. (in Ukrainian)
10. Fedchyshyna V.V. *On some aspects of tax examination*. *Finance law*. 2016. № 1 (35). P. 38-42 URL: <https://www.twirpx.com/file/721574/> (in Ukrainian)
11. *Forensic accounting: textbook* / G. Atanesyan et al. Moscow: Yuryd. lit., 1980. 320 p. URL: <http://lawlibrary.ru/izdanie4263.html> (in Russian)

БАШИНСЬКА

Ірина Олександрівна
i.bash@ukr.net



к.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університет

ПЕТРОВА

Лаура Саламівна
laura-p-86@mail.ru



к.е.н., доцент кафедри, Одеський
національний політехнічний університет

ПОПОВИЧ

Катерина Федорівна
popovych.ekateryna@gmail.com



магістрантка, Одеський національний
політехнічний університет

УДК 330.131.7:330.341.1:477

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ**RISK MANAGEMENT IN THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE PROJECTS**

BASHYNSKA Iryna Oleksandrivna – PhD in Economics, Associate Professor, Odesa National Polytechnic University

PETROVA Laura Salamivna – PhD in Economics, Associate Professor of department, Odesa National Polytechnic University

POPOVYCH Kateryna Fedorivna – master, Odesa National Polytechnic University

Проект - це незалежна система з інноваційним змістом, представлена у форматі документа, обмеженим часовим періодом, що характеризується ризиками та високим рівнем невизначеності через зовнішні фактори навколишнього середовища. Ключові характеристики інноваційного проекту – це невизначеність, ексклюзивність, конкретна мета проекту, чітко визначені умови та ризики. У ході дослідження було встановлено, що інтегральний аналіз ризику та розробка якісної системи управління проектними ризиками інноваційного характеру забезпечить максимізацію можливостей для досягнення цілей проекту та мінімізацію витрат чи несприятливих подій.

* * *

Introduction. Nowadays, the development of the international economic system is mainly due to the innovation processes associated with the creation and initiation of advanced sciences and technologies, which is why the sphere of innovation becomes the most important resource of the nation, and its effectiveness determines the dynamics and progressive development of the national economy.

The purpose of the paper is to investigate the theoretical issues of the essence of risk management of innovative projects.

Results. Innovative modifications at the enterprise are developed and implemented through design. The project is an independent system with innovative content, presented in a document format, limited in time, characterized by risks and high levels of uncertainty due to external environmental factors. The key features of an innovation project are uncertainty, exclusivity, the specific purpose of the project, clearly defined conditions and risks. A large number of threatening and dangerous situations exist in the external and internal environment of companies developing and implementing innovative projects, so the question arises of effective risk management at all stages of project operation and implementation. The study found that integrated risk analysis and the development of a quality innovative project risk management system will maximize opportunities to achieve project goals and minimize costs or adverse events.

Conclusion. The process of development and implementation of innovative projects is associated not only with large investments, but also with risks at all stages of design. In this regard, there is always the question of the effectiveness of the formation of project risk management mechanisms that will improve the profitability of the enterprise and its functioning in the direction of innovative development. The methodology of project risk management clearly proved to be a successful form of management activity. A consistent course of action should be developed to determine the risk for each project that meets the requirements of the particular enterprise. Implementation of risk management of an innovative project into the practice of the enterprise will lead to significant savings of the budget of realization of projects, time of their realization and will improve quality of execution.

Ключові слова: управління, інновації, ризик, проект

Keywords: management, innovation, risk, project

ВСТУП

Інноваційні зміни на підприємстві розробляються та впроваджуються за допомогою проектів. Проект – це окремо створена система з новітнім змістом, представлена у вигляді документу, обмежена певним проміжком часу, яка характеризується ризиками та високим ступенем невизначеності, зумовлений чин-

никами зовнішнього оточення. Мета проекту – це створення цінності, виходячи з місії проекту, і місія проекту повинна бути виконана протягом визначених погоджених часових періодів, ресурсів та умов реалізації. Основними характеристиками інноваційного проекту є: невизначеність, винятковість, особлива мета проекту, чітко визначені терміни, ризики. Через велику кількість виникнення загрозливих та ризикових

ситуацій у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства, які розробляють та впроваджують інноваційні проекти, постає питання ефективного управління ризиками всіх етапах функціонування та реалізації проекту.

МЕТА роботи – дослідження теоретичних питань сутності процесу управління проектними ризиками інноваційного характеру.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження широко використовувались такі методи: теоретичного узагальнення та абстрагування, системного підходу, порівняння та узагальнення. Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, Інтернет-ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ

Тривалий час вітчизняні компанії прагнули прогресувати та вдосконалюватися в основному завдяки екстенсивному шляху розвитку, але цей напрям вичерпав себе. У сучасних умовах для ефективного функціонування бізнесу потрібно постійно оновлювати та використовувати нові технології виробництва, нові способи організації управління та інші інновації. Адже підприємства, які постійно використовують різні види новачків, інноваційні технології, як відомо, є більш успішними та перспективними. Загалом інноваційні технології у кінцевому підсумку сприяють покращенню загальної конкурентоспроможності та ефективного розвитку підприємства.

Під час реалізації інноваційних проектів на підприємство у повному об'ємі впливає цілий ряд позитивних і негативних факторів, як внутрішніх, так і зовнішніх. Належна система управління ризиками дозволить розробити відповідні стратегії для попередження виникненню несприятливих ситуацій та для організації дій, спрямованих на пом'якшення шкідливих наслідків на підприємство, особливо на проектний процес та результати втілення проекту. Інновації пов'язані з більшою ризиковістю порівняно з іншими комерційними проектами. Це тому, що відсутнє підґрунтя для гарантування позитивного результату.

Ризик – потенційна загроза втрати частини своїх ресурсів, недоотримання доходів або появи додаткових витрат або можливість здобуття значної вигоди (доходу) в результаті здійснення підприємницької діяльності в умовах невизначеності [1, 2].

Ризик в інноваційному підприємстві можна визначити як ймовірність втрат, що можуть виникнути в інвестуванні компанією у розробку та виробництво нових товарів, послуг, техніки і технологій, які, можливо, не отримають прогнозованого попиту на ринку [3, 4].

Оскільки на результативність проекту впливають загальні ризики, такі як економічні, політичні, соціальні, досягнення успішного результату інноваційного проекту буде залежати від вдалої постановки системи управління ризиками.

Управління ризиками – це особливий вид діяльності, спрямований на пом'якшення впливу ризику на результати діяльності підприємства, фірми, компанії. Найбільш важливі рішення, з прийняттям яких дово-

диться мати справу підприємцю, визначаються тим, який рівень ризику припустимий для підприємства [1].

Перед системою управління ризиками, пов'язаних з інноваційними проектами, стоїть ряд таких важливих завдань:

1. Розробка стратегії попередження та захисту інноваційних проектів від ризиків.

2. Забезпечити організацію дії щодо втілення стратегії попередження та захисту.

3. Забезпечити захист від загроз у впровадженні результатів проекту у економічну систему підприємства.

До основних факторів загроз і небезпек можна віднести: порушення режиму збереження та доступу до конфіденційної інформації; недостатню захищеність інформаційних ресурсів підприємства, програмного забезпечення та мереж від несанкціонованого доступу, вірусних атак, виходу з ладу комп'ютерної техніки, серверів, пошкодження мереж тощо; низький і недостатній рівень дисципліни; співпрацю з ненадійними партнерами та інвесторами; протиправні дії працівників, крадіжки, зловживання; неправильну оцінку їх кваліфікації та відтік кваліфікованих кадрів, низьку мотивацію; недостатню патентну та правову захищеність продукції та технологій підприємства чи її відсутність; пожежі, аварії, збої в роботі обладнання; перебої в отриманні енергетичних ресурсів; недостатність якості менеджменту підприємства; надмірну централізацію чи децентралізацію в управлінні підприємством [5].

Управління ризиками є одним з головних завдань, які вирішуються в рамках проектного управління. Ризик існує на кожному етапі проектування. Для управління ризиками потрібно дотримуватися послідовних дій, які передбачають:

– визначення та встановлення параметрів ризику (спочатку зрозуміти, де знаходиться посилання у проблемній області, тобто знайти слабкі місця);

– створення управлінського апарату, який допоможе розробити план дій для мінімізації або ліквідації ризику;

– оцінка ризику шляхом використання конкретного інструментарію та методичних підходів (якісна та кількісна оцінка);

– останнім і завершальним кроком у розробці плану дій є реалізація цих планів та заходів, які постійно адаптуються до мінливого середовища (моделювання ситуацій).

Управління проектними ризиками складаються з процесів: планування управління ризиками, їх ідентифікації, аналізу, реакції на ризики, та моніторингу і контролю ризиків під час виконання проекту. Ціллю управління проектними ризиками є підвищення вірогідності позитивних для цілей проекту подій та зниження несприятливих подій [4].

Шість основних процедур, які рекомендовано дотримуватися під час управління ризиками інноваційних проектів [4]:

1. Ідентифікація – виявити ризики, які можуть перешкодити цілям проекту.

2. Аналіз – визначити, які з виявлених ризиків найнебезпечніші.

3. Планування – передбачити найнебезпечніші ри-

зики та розробити методи їх зниження.

4. Нейтралізація факторів ризиків.

5. Застосування методів і засобів для зниження ризиків та наслідків від ризикових подій.

6. Моніторинг і контролінг (тобто безперервне спостереження, а за необхідності і коригування причин) майбутніх ризикових подій та контроль за використанням методів і засобів для зниження наслідків ризику впродовж усього проекту.

Кожна процедура виконується, принаймні, один раз у кожному проекті. Не зважаючи на те, що вищезазначені процедури розглядаються як дискретні елементи з чітко визначеними характеристиками, на практиці вони можуть частково збігатися та взаємодіяти [6].

На етапі планування визначається порядок, в якому узгоджено дії стосовно управління ризиками у межах проекту. Ґрунтовне та докладне планування збільшує шанси на успішність інших процесів управління проектними ризиками. Важливо спланувати управління ризиками відповідно як до рівня та типу ризику, так і до важливості реалізації проекту для організації. Системний підхід до сприйняття та усвідомлення ризику полегшує планування ефективного управління ризиками. Розробляється стратегія управління щодо кожного конкретного ризику, конкретизуються сфери його впливу, визначаються та приймаються прийнятні порогові рівні ризику, розробляються стратегічні цілі [7].

Аналіз та оцінка ризиків традиційно поділяється на якісний та кількісний. Кількісна оцінка визначає ймовірність породження ризику та його впливу на проект, та допомагає управлінцям приймати правильні рішення та уникати невизначеності. Оцінка ризику за якісним показником визначає значимість ризиків, обирає спосіб реакції на них. За допомогою цих інструментів можна частково уникнути загальних невизначеностей у проектах. Ризик повинен постійно переглядатися протягом життєвого циклу проекту. Якісний аналіз ризиків проекту виконується, найперше, для виокремлення зі списку виявлених ризиків, які потребують особливої уваги.

Планування реагування на ризик полягає у розробці методів та прийомів для пом'якшення несприятливих наслідків проекту. Цей крок відповідає за ефективний захист проекту від ризиків. Існує п'ять основних форм зменшення ризику: уникнення ризику, зниження ризику, передача ризику, розподіл ризику та прийняття ризику. Процедури моніторингу та контролінгу полягають у відстеженні ідентифікації ризиків, визначаються зайві ризики, розглядаються заходи стосовно зменшення ризику, підтверджується реалізація плану управління ризиками та оцінюється його ефективність. Процес моніторингу та контролінгу ініціює потрапляння інноваційного проекту у реальність. Якісний моніторинг реалізації проекту постачає інформацію, яка допоможе прийняти доцільні та ефективні рішення для запобігання ризиків. Надання вичерпної інформації про реалізацію проекту вимагає взаємодії між усіма учасниками проектного процесу.

Отже, інтегральний аналіз ризику та розробка якісної системи управління проектними ризиками інноваційного характеру забезпечить максимізацію

можливостей для досягнення цілей проекту та мінімізацію витрат чи несприятливих подій.

ВИСНОВКИ

Інновації мають важливе значення для комерційного успіху підприємства, а ініціація інноваційних проектів приховує багато загроз, ризиків та несподіваних подій. Тому проблема розробки методології управління ризиками при впровадженні інноваційних проектів є актуальною темою. Управління ризиками інноваційних проектів означає використання різномунітних ресурсів праці, матеріалів та інформації протягом всього циклу проектного процесу. Однією з причин того, що проект провалився, є неоднозначна організація управлінського апарату та послідовністю дій всередині робочої групи.

Список використаних джерел

1. Башинська І.О., Полещук А.А., Мотова А.В. Удосконалення системи управління ризиками на підприємстві. Науковий журнал «Причорноморські економічні студії». 2017. Випуск 17. С. 91-94.
2. Bashynska I., Filyppova S. Risk Management. Practical lessons & Case Study: textbook. Kharkiv: "Disa Plus", 2018. 220 p.
3. Risk management through systematization: Risk Management Culture / S. Filyppova et al. International Journal of Recent Technology and Engineering. 2019. Vol. 8. Issue 3. pp. 6047-6052.
4. Пуліна Т.В. Сучасні аспекти та методи управління ризиками інноваційних проектів в Україні. Економіка та держава. 2017. № 10. С. 4-8.
5. Алькема В.Г., Літвін Н.М., Кириченко О.С. Економічна безпека інноваційного підприємства: навчальний посібник. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2015. 320 с.
6. Башинська І.О., Макарець Д.О. Управління ризиками в проектах. Економіка. Фінанси. Право. 2017. № 5/2. С. 38-40.
7. Рішняк І.В. Моделювання процесу управління ризиками у мультипроектному середовищі. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Інформаційні системи та мережі: зб. наук. пр. / відп. ред. В.В. Пасічник. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. С. 466-473.

References

1. Bashynska I.O., Poleshchuk A.A., Motova A.V. Improvement of enterprise risk management system. Scientific journal "Black Sea Economic Studies". 2017. Issue 17. pp. 91-94 (in Ukrainian)
2. Bashynska I., Filyppova S. Risk Management. Practical lessons & Case Study: textbook. Kharkiv: "Disa Plus", 2018. 220 p.
3. Risk management through systematization: Risk Management Culture / S. Filyppova et al. International Journal of Recent Technology and Engineering. 2019. Vol. 8. Issue 3. pp. 6047-6052.
4. Pulina T.V. Current Aspects and Methods of Risk Management of Innovative Projects in Ukraine. Economy and State. 2017. № 10. pp. 4-8. (in Ukrainian)
5. Alkema V.H., Litvin N.M., Kyrychenko O.S. Economic Security of the Innovative Enterprise: tutorial. Kyiv: University of Economics and Law "KROK", 2015. 320 p. (in Ukrainian)
6. Bashynska I.O., Makarets D.O. Risk Management in Projects. Economics. Finances. Law. 2017. №5/2. pp. 38-40. (in Ukrainian)
7. Rishniak I.V. Modeling the process of risk management in a multiproject environment. Bulletin of the National university "Lviv Polytechnic". Information systems and networks: coll. of sciences. / ed. V.V. Pasichnyk. Lviv: View of Lviv. Polytechnics, 2014. pp. 466-473 (in Ukrainian)

БЕРНАДІН

Віктор Аркадійович
mx01@ukr.net

УДК 342.2:336.222

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВ ПО СПРАВАХ ПРО
АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ
ТОВАРІВPROBLEM ISSUES OF PENALTIES EXECUTION IN ADMINISTRATIVE CASES
ABOUT EXCISABLE GOODS OFFENSESад'юнкт, Національна
академія внутрішніх
справ*BERNADIN Viktor Arkadiyovich – postgraduate student, National Academy of Internal Affairs*

У статті розглядаються проблемні питання визначення особливостей виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення у сфері обігу підакцизних товарів. Визначено нюанси обрахування строків виконання постанови по справі про адміністративні правопорушення, а також підстави відстрочення її виконання на строк до одного місяця. Обґрунтовано, що зміст звернення постанови про накладення стягнення до виконання становить не однократну дію, а певну діяльність органу чи посадової особи, який її виніс. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення має бути здійснено протягом трьох місяців, які визначаються у законодавстві. Цей термін слід вважати загальним строком давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень, а «звернення до виконання» не може розглядатись як факт направлення у тримісячний строк постанови органу виконавцю. Закінчення тримісячного строку з моменту винесення постанови має унеможливити подальше її виконання.

* * *

В статье рассматриваются проблемные вопросы определения особенностей исполнения постановлений по делам об административных правонарушениях в сфере оборота подакцизных товаров. Определены нюансы расчета сроков исполнения постановления по делам об административных правонарушениях, а также основания отсрочки ее выполнения на срок до одного месяца. Обосновано, что обращение постановления о наложении взыскания к исполнению составляет не однократное действие, а определенную деятельность органа или должностного лица, который ее вынес. Исполнение постановления о наложении административного взыскания должно быть осуществлено в течение трех месяцев, которые определяются в законодательстве. Этот срок следует считать общим сроком давности исполнения постановлений о наложении административных взысканий, а «обращение к исполнению» не может рассматриваться как факт направления в трехмесячный срок постановления органа исполнителю. Истечение трехмесячного срока с момента вынесения постановления должно исключать дальнейшее ее выполнения.

* * *

The article deals with the problematic issues of determining the peculiarities of implementation of rulings on cases of administrative offenses in the sphere of circulation of excisable goods. The nuances of calculating the terms of execution of the resolution in the case of administrative offenses are determined, as well as the reasons for delaying its execution for a term of up to one month.

Introduction reveals the relevance of research into problematic issues of enforcement of administrative offenses in the field of excise goods circulation, as well as reveals the state of research in this area. All of the above determines the relevance of research on the administrative offenses in the sphere of circulation of excisable goods.

Purpose of the article is to investigate the peculiarities of such a stage of administrative offenses in the enforcement of rulings.

Results of the article substantiate that the content of the request for enforcement of the enforcement order is not a one-off action, but a specific activity of the authority or official who made it, consisting, first, of timely delivery or sending to the offender a copy of the administrative decision, explanations to the offender of the order and conditions of its execution; second, timely submission of the decision to the executing authority; third, the control over the enforcement of the decision imposing administrative penalties and resolving other issues such as: delay of execution, suspension of enforcement, statute of limitations, etc.

Conclusions state that the enforcement of the decision imposing an administrative penalty should be carried out within three months, which are specified in the legislation. This term should be considered as the general statute of limitations on the enforcement of rulings on imposition of administrative penalties, and "appeal to enforcement" cannot be considered as a fact of sending a decision to the executing authority within three months. The expiry of the three-month period from the date of the ruling should make it impossible to continue its implementation.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, митне правопорушення, податкове правопорушення, адміністративна відповідальність, підакцизні товари

Ключевые слова: административное правонарушение, таможенное правонарушение, налоговое правонарушение, административная ответственность, подакцизные товары

Keywords: administrative offense, customs offense, tax offense, administrative liability, excisable goods

ВСТУП

Порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення в органах (посадовими особами), уповноважених розглядати справи про адмі-

ністративні правопорушення, визначається КУпАП та іншими законами України. Зазначений порядок є системою пов'язаних між особою послідовних процесуальних дій, які прийнято називати стадіями.

На думку багатьох науковців, провадження скла-

дається з чотирьох основних стадій:

- 1) порушення адміністративного провадження та адміністративне розслідування;
- 2) розгляд справи про адміністративне правопорушення та винесення постанови по ній;
- 3) перегляд справи у зв'язку з оскарженням або опротестуванням постанови по справі;
- 4) виконання постанови про накладення адміністративного стягнення [1].

Питання здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення та його стадій досліджувалось такими відомими правниками, як: В.Б. Авер'янов, С.С. Алексєєв, Д.М. Бахрах, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.М. Горшенєв, І.П. Голосніченко, А.Р. Кірсанов, В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, О.І. Остапенко, В.Д. Сорокін, М.М. Тищенко, Е.Ф. Демський. Однак, попри наявні наукові доробки, питання виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення, в т.ч. у сфері обігу підакцизних товарів, детально не розглядалися.

МЕТОЮ статті є дослідження законодавства стосовно особливостей правового регулювання такої стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення як виконання постанов.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічним підґрунтям дослідження стали наукові праці та методичні напрацювання вчених у сфері адміністративно-деліктного процесу, матеріали періодичних видань та нормативно-правові акти.

Під час написання роботи використовувалися методи теоретичного узагальнення, а також такі загальнонаукові та загальнофілософські методи дослідження як аналіз, порівняння та синтез.

РЕЗУЛЬТАТИ

Останньою стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення виступає виконання постанови, яка включає в себе звернення постанови до виконання а також безпосереднє виконання постанови. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення – є завершальною стадією провадження у справах про адміністративні правопорушення, зміст якої полягає в практичній реалізації обмежень морального, матеріального та/або особистого характеру, визначених стягненням стосовно правопорушника [2, с. 168; 3, с. 245]. Загальні правила виконання постанови про накладення адміністративного стягнення, в т.ч. адміністративного арешту, містяться у розд. V КУпАП [4].

Відповідно до ст. 326 КУпАП «Виконання постанови про застосування адміністративного арешту» постановою районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про застосування адміністративного арешту виконується негайно після її винесення. Тобто діяльність по її виконання розпочинається одразу після її винесення і полягає у, по-перше, своєчасному врученні правопорушникові копії постанови про накладення адміністративного стягнення, і, по-друге, роз'ясненні правопорушникові порядку та умов виконання постанови.

Згідно зі ст. 298 КУпАП, постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для ви-

конання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами.

Визначальними для встановлення змісту діяльності зі звернення постанови до виконання є положення ст. 299 КУпАП, у якій, зокрема, зазначено, що постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення, якщо інше не встановлено цим Кодексом та іншими законами України. В оскарженні постанови про накладення адміністративного стягнення постанова підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення. Постанова про накладення адміністративного стягнення звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову.

Водночас, положення даних статей та інших статей КУпАП не розкривають змісту звернення постанови до виконання – вказується, що вона звертається до виконання органом (посадовою особою), який її виніс та виконується уповноваженими органами або посадовими особами.

Крім цього, відповідно до ст. 301 КУпАП за наявності обставин, що ускладнюють виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту, виправних чи громадських робіт або роблять її виконання неможливим, орган (посадова особа), який виніс постанову, може відстрочити її виконання на строк до одного місяця [4].

За наявності обставин, зазначених у п.п. 5, 6, 9 ст. 247 КУпАП, орган (посадова особа), який виніс постанову про накладення адміністративного стягнення, припиняє її виконання (ст. 302 КУпАП). На безосередню можливу участь уповноваженої посадової особи або органу у виконанні накладеного ним адміністративного стягнення вказують положення ст.ст. 304, 305 КУпАП, де зазначено, що питання, пов'язані з виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення, вирішуються органом (посадовою особою), який виніс постанову, а контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснюється органом (посадовою особою), який виніс постанову, та іншими органами державної влади в порядку, встановленому законом [4].

Подібним способом, але більш детально та систематизовано дане питання урегульовано у кримінально-процесуальному законодавстві. Відповідно до ст. 535 КПК України «Звернення судового рішення до виконання» судові рішення, що набрали законної сили, якщо інше не передбачено цим Кодексом, звертається до виконання не пізніше як через три дні з дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції або Верховного Суду України [5]. Суд разом із своїм розпорядженням про виконання судового рішення надсилає його копію відповідному органу чи установі, на які покладено обов'язок виконати судові рішення. Органи, що виконують судові рішення, повідомляють суд, який постановив судові рішення, про його виконання. Більш конкретизовано визначаються строки виконавчого провадження у розділі II Закону України

«Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 р. № 606-XIV [6], яким визначаються строки здійснення виконавчого провадження, а також вказується, що у разі невизначеності строків виконавчого провадження, вони встановлюються виконавцем.

З урахуванням викладеного, а також застосування принципу аналогії законодавства, можливо зазначити, що зміст звернення постанови про накладення стягнення у вигляді арешту до виконання становить не однократну дію, а певну діяльність органу (посадової особи), який її виніс, що складається, по-перше, зі своєчасного вручення (надсилання) правопорушникові копії постанови про накладення адміністративного стягнення, роз'ясненні правопорушникові порядку та умов її виконання; по-друге, своєчасного надсилання постанови органу-виконавцю; по-третє, здійснення контролю за виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення та вирішення інших питань – відстрочка виконання, припинення виконання, давність виконання постанови тощо. Фактично виконання постанови про накладення адміністративного стягнення має бути здійснено протягом трьох місяців.

Крім того, згідно з рішенням Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича стосовно офіційного тлумачення положень ч. 1 ст. 14-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010 було встановлено у п. 4, що: «обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь» [7]. Таким чином, суд вказав на необхідність використання презумпції невинуватості у притягненні осіб до адміністративної відповідальності.

Відомо, що існують різні підходи до розуміння принципу презумпції невинуватості. Як загальноправова вимога вказана презумпція визначає положення особи у суспільстві. Хоча цей принцип сформульований як кримінальний процесуальний, однак його дія виходить за рамки лише кримінального процесу. Презумпція невинуватості – це об'єктивне правоположення. Це вимога закону, звернена до всіх громадян, посадових осіб, державних і громадських організацій, до суспільної думки в цілому. Такої позиції дотримується Європейський суд з прав людини, який у своєму рішенні від 10 лютого 1995 р. у справі "Аллєне де Рібєрмон проти Франції" підкреслив, що сфера застосування принципу презумпції невинуватості є значно ширшою: він обов'язковий не лише для кримінального суду, який вирішує питання про обґрунтованість обвинувачення, а й для всіх інших органів влади [8]. Виходячи з положень ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [9], суди мають застосовувати у розгляді справ практику Європейського суду з прав людини як джерело права, у тому числі й зазначене рішення.

Виходячи з викладеного, сумніви стосовно порядку виконання адміністративних стягнень повинні тлу-

мачитись на користь осіб, стосовно яких вони застосовуються. Слід зазначити, що чинна редакція ст. 303 КУпАП викладена так, що викликає сумніви стосовно розуміння закріплених нею строків давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень, а тому зазначені сумніви мають тлумачитись на користь осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності, а строк виконання постанови, не зважаючи на наявність такого терміну у тексті статті як «звернення», не повинен перевищувати три місяці.

Також слід зазначити, що жодним законодавчим актом не надається можливість органам державної влади, у тому числі і судам, розширено тлумачити положення ст. 303 КУпАП, що підтверджується положеннями ст.ст. 19, 29, 64 Конституції України [10], а також ст. 7 КУпАП [4].

ВИСНОВКИ

Враховуючи наведені положення, посилання уповноваженими посадовими особами, що: «законом не визначені строки виконання постанов про накладення адміністративних стягнень», є протиправними, оскільки жоден нормативно-правовий акт не надає ним право вільно тлумачити перебіг строків виконання постанов в справах про адміністративні правопорушення. Навпаки, практика Європейського суду з прав людини свідчить, що ті сумніви, які виникають у застосуванні ст. 303 КУпАП мають тлумачитись на користь особи, що притягується до адміністративної відповідальності. Тому тримісячний термін, що визначається зазначеною статтею слід вважати загальним строком давності виконання постанов про накладення адміністративних стягнень, а «звернення до виконання» не може розглядатись як факт направлення у тримісячний строк постанови органу виконавцю. Перебіг тримісячного строку з моменту винесення постанови має унеможливити подальше її виконання. Крім того, наявність вказаного строку виконавчого провадження дисциплінуватиме органи, уповноважені виконувати постанови, підвищуватиме їх відповідальність за правильну, своєчасну та повну реалізацію адміністративної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Алфьоров С.М., Ващенко С.В., Долгополова М.М., Купін А.П. *Адміністративне право. Загальна частина: навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
2. *Адміністративне право України: підручник* / Ю.П. Битяк та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
3. *Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення: навч. посіб.* / О.В. Кузьменко та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 388 с.
4. *Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10>
5. *Кримінальний процесуальний кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
6. *Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
7. *Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського*

Артема Олександровича від 22 грудня 2010 року № 23-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10>

8. Постановление Европейского суда по правам человека от 10 февраля 1995 г. в деле "Алене де Рибемон (Allenet de Ribemont) против Франции". URL: <http://www.medialaw.kiev.ua/zmisud/ecourt/217>

9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>

10. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

References

1. Alforov S.M., Vashchenko S.V., Dolhopolova M.M., Kupin A.P. *Administrative law. General part: tutorial*. Kyiv: Center for Academic Literature, 2011. 216 p. (in Ukrainian)
2. *Administrative law of Ukraine: textbook* / Y.P. Bytiak et.al. Kyiv: Yurincom Inter, 2007. 544 p. (in Ukrainian)
3. *Administrative Liability and Administrative Offenses: tutorial* / O.V. Kuzmenko et.al. Kyiv: Center of Educational Literature, 2016. 388 p. (in Ukrainian)
4. *Code of Administrative Offenses of December 7, 1984 №*

8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10> (in Ukrainian)

5. *Criminal Procedure Code of April 13, 2012 № 4651-VI*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (in Ukrainian)

6. *On enforcement proceedings: Law of Ukraine of June 2, 2016 № 1404-VIII*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (in Ukrainian)

7. *Judgment of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional appeal of a citizen of Bahinskiy Artem Alexandrovich of December 22, 2010 № 23-rp/2010*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10> (in Ukrainian)

8. *Judgment of the European Court of Human Rights of February 10, 1995 in the case "Allenet de Ribemont v. France"*. URL: <http://www.medialaw.kiev.ua/zmisud/ecourt/217> (in Ukrainian)

9. *On the Enforcement of Judgments and the Practice of the European Court of Human Rights: The Law of Ukraine of 23 February 2006. № 3477-IV*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (in Ukrainian)

10. *The Constitution of Ukraine, was adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (in Ukrainian)

БРОВКОВАОлена Георгіївна
beobachter@j.ua

УДК 334.716:504.062

к.е.н., с.н.с., доцент,
Одеський національний
політехнічний університет**ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ У КООРДИНАТАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ****FORMATION OF ECOLOGICAL STRATEGIES OF UKRAINIAN
ENTERPRISES IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT COORDINATES****BROVKOVA Olena Heorhiivna** – PhD in Economics, Senior Researcher, Associate Professor, Odesa National Polytechnic University

Статтю присвячено проблемі формування екологічної стратегії України та українських підприємств. Розглядаються засади державної екологічної стратегії, аналізуються інструменти реалізації екологічної стратегії держави, які впливають на формування екологічної стратегії українських підприємств, пропонуються заходи щодо ефективного впровадження екологічної стратегії держави та українських підприємств. Метою роботи є визначення процесу розробки екологічної стратегії українських підприємств з урахуванням екологічної політики держави. Наведено етапи розробки екологічної політики підприємства. Особливе місце відведено основним інструментам реалізації державної екологічної політики.

* * *

Статья посвящена проблеме формирования экологической стратегии Украины и украинских предприятий. Рассматриваются основы государственной экологической стратегии, анализируются инструменты реализации экологической стратегии страны, которые влияют на формирование экологической стратегии украинских предприятий, предлагаются мероприятия по эффективно внедрению экологической стратегии страны и украинских предприятий. Целью работы является определение процесса разработки экологической стратегии украинских предприятий с учетом экологической политики государства. Особое место отведено основным инструментам реализации государственной экологической политики.

* * *

The article is devoted to the problem of forming the environmental strategy of Ukraine and Ukrainian enterprises, discusses the principles of the state environmental strategy, analyzes the tools of implementation of the state environmental strategy that influence the formation of the environmental strategy of Ukrainian enterprises, proposes measures to effectively implement the environmental strategy of the state and Ukrainian enterprises. For a long time the economic development of the country was accompanied by an unbalanced use of natural resources, insufficient attention was paid to environmental protection, which hindered the achievement of sustainable development of the country.

The purpose of the paper is to determine the process of developing the environmental strategy of Ukrainian enterprises, taking into account the state environmental policy.

The main information base during the writing of the work was scientific works, periodicals and Internet resources. Methods of structural-logistical and system analysis were used in the research. Environmental policy is the development and approval of environmental goals and objectives. The interests of stakeholders are always taken into account in environmental policy-making. Stakeholders are persons (natural or legal) who are able to assert a firm their rights and interests in relation to its present and future activities. Environmental policy is based on the interests of stakeholders. They need to be clearly articulated and prioritized with all interests in mind. In Ukraine, there are prerequisites for the formation of the environmental strategy of Ukrainian enterprises, which is based on the basic principles of the state environmental policy of Ukraine.

Ключові слова: екологічна політика, екологічна стратегія, навколишнє природне середовище, природні ресурси, природоохоронні заходи, природокористування, екологічна оцінка, екологічний аудит, екологічна безпека, система екологічного управління

Ключевые слова: экологическая политика, экологическая стратегия, окружающая природная среда, природные ресурсы, природоохранные мероприятия, природопользования, экологическая оценка, экологический аудит, экологическая безопасность, система экологического управления

Keywords: environmental policy, environmental strategy, natural environment, natural resources, environmental protection measures, environmental management, environmental assessment, environmental audit, environmental safety, environmental management system

ВСТУП

Протягом тривалого часу економічний розвиток держави супроводжувався незбалансованим використанням природних ресурсів, недостатньо приділялася увага захисту довкілля, що гальмує досягнення сталого розвитку країни.

Проблеми формування екологічної стратегії висвітлені у роботах таких вчених як Б.В. Буркінського, С.І. Дорогунцова, Т.П. Галушкіної, Л.Г. Мельника, В.Ф. Семенова, С.К. Харічкова. Внесок цих науковців у теоретичні основи розробки екологічної стратегії є значним. Проте прикладний аспект екологічної стра-

тегії для українських підприємств розглянуто не повно.

Актуальність вибраної теми дослідження обумовлена необхідністю запровадження екологічно безпечних, ресурсно- та енергозберігаючих технологій. В умовах підвищення ціни на газ необхідно вжити значних системних заходів, спрямованих на підвищення енергоефективності, розвиток джерел відновлюваної енергетики.

Запровадження міжнародних стандартів систем екологічного управління на підприємствах сприятиме розвитку системи управління навколишнім природним середовищем та реалізації в Україні міжнародних природоохоронних ініціатив.

Впровадження системи управління екологічними ризиками сприятиме запобіганню катастроф техногенного та екологічного характеру.

МЕТА роботи полягає у визначенні процесу розробки екологічної стратегії українських підприємств з урахуванням екологічної політики держави.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основною інформаційною базою під час написання роботи стали наукові праці, матеріали періодичних видань та Інтернет-ресурси. У проведенні дослідження використано методи структурно-логічного та системного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Екологічний менеджмент може розглядатися як один із різновидів функціонального менеджменту організації. Під екологічним менеджментом розуміють таке:

- складник системи менеджменту організації, що реалізує завдання з підтримання конкурентноздатності організації, що завдається екологічними аспектами її діяльності;
- сукупність заходів із планування, управління та контролю природоохоронної діяльності, що здійснюється економічним суб'єктом із метою досягнення послідовного поліпшення екологічних характеристик виробничої діяльності відповідно до самостійно розробленої екологічної політики. Предметом екологічного менеджменту є екологічні (природоохоронні, ресурсозберігальні тощо) напрями діяльності підприємства або організації, виробленої ними продукції та наданих послуг. Функції екологічного менеджменту:
 - обґрунтування екологічної політики та зобов'язань (функція прогнозування);
 - планування екологічної діяльності;
 - організування внутрішньої та зовнішньої екологічної діяльності;
 - керівництво персоналом;
 - управління впливом на навколишнє середовище та використанням ресурсів;
 - внутрішній екологічний моніторинг та екологічний контроль;
 - аналіз та оцінка результатів екологічної діяльності;
 - перегляд та вдосконалення системи екологічного менеджменту.

Соціальна відповідальність бізнесу – це цілеспрямоване орієнтування підприємницької діяльності на досягнення цілей згідно з принципом «потрійного ре-

зультату діяльності»: прибуток бізнесу, благополуччя людей, цілість природи. Економічний складник «потрійних результатів» – це фінансова стабільність та стабільність і постійність розвитку. Систему екологічного менеджменту впроваджують підприємства, які очікують на довгострокові перспективи. Екологічний складник – до нього входить вплив продукції або виробничих процесів компанії на стан навколишнього середовища, особливості викидів, скидів та відходів виробництва, а також проблеми їх утилізації. Соціальний складовник – це політика компанії стосовно рівних можливостей представникам обох статей та різних етнічних груп, дотримання встановлених стандартів часу та оплати праці, забезпечення робітникам гарантій, а також внесок компанії у розвиток місцевої громади та її інфраструктури [1].

Особливості екологічного менеджменту:

- здійснюється винятково економічними суб'єктами;
- діяльність є ініціативною та добровільною;
- залежить від особистої зацікавленості менеджера у кінцевих результатах і визначається його кваліфікацією, досвідом і майстерністю;
- активне використання негативних результатів;
- практична неможливість імітації, або фальсифікації ефективної діяльності.

Система екологічного менеджменту (СЕМ, від англ. EMS – environmental management system) – це частина загальної системи менеджменту, яка включає організаційну структуру, планування, розподіл відповідальності, практичну діяльність, процедури, процеси та ресурси, необхідні для розроблення, впровадження, досягнення цілей екологічної політики, її перегляду та корегування. Система екологічного менеджменту може запроваджуватись як на всьому підприємстві загалом, так і в окремих його підрозділах або сферах діяльності. Потенційними вигодами від впровадження СЕМ можуть бути:

- систематизація наявних рішень з охорони навколишнього середовища;
- відповідність вимогам законодавства;
- зниження ризиків;
- покращення іміджу фірми;
- виявлення шляхів зменшення витрат;
- покращення відносин із владою;
- підвищення мотивації співробітників;
- підвищення інноваційного потенціалу;
- покращення конкурентноздатності;
- покращення доступу до банківських кредитів та страхувань.

Загальний принцип екологічного менеджменту можна охарактеризувати за допомогою модифікованого циклу Демінга (або PDCA – Plan-Do-Check-Act, тобто Плануй-Роби-Перевірй-Дій), який для СЕМ має вигляд спіралі.

Розглянемо детальніше кожний з етапів циклу Демінга.

1 етап. Екологічна політика – це розроблення та затвердження екологічних цілей та завдань. У процесі розроблення екологічної політики завжди враховуються інтереси стейк-холдерів. Стейк-холдери – це особи (фізичні або юридичні), які мають можливість заявляти фірмі про свої права та інтереси стосовно до її теперішньої та майбутньої діяльності.

У розробці екологічної політики спираються на інтереси стейкхолдерів. Їх необхідно чітко сформулювати і вибрати пріоритетні з урахуванням усіх інтересів. Цей процес є циклічним і він обумовлює розвиток СЕМ. Стейк-холдери та приклади інтересів, які вони можуть мати відповідно до цілей екологічного менеджменту [2].

Приклади інтересів.

1. Власники, акціонери, кредитори, страхувальники та ін.:

- збільшувати обсяги продаж і прибутковості операцій;
- зменшувати витрати та забезпечувати збільшення продуктивності;
- зберігати максимально високий із можливих рівнів використання активів.

2. Споживачі:

- розвивати надійні та доброякісні з екологічного погляду продукти, одночасно підтримуючи на конкурентоспроможному рівні витрати, споживчі якості й функції продукції, а також легкість та ефективність її використання;
- мінімізувати вплив на навколишнє середовище процесів використання та видалення продукції;
- організувати процес навчання (освіти) покупців щодо екологічних властивостей (вигод) продукції

3. Персонал:

- зменшувати кількість ресурсів, які використовуються у виробництві одиниці продукції (тобто зниження ресурсоемності продукції);
- скорочувати обсяг відходів, що утворюються при виробництві одиниці продукції;
- ініціювати розвиток продуктових та виробничих інновацій.

4. Особи, які формують національну політику та громадські групи:

- сформулювати відкриту комунікативну політику як підґрунтя для довіри;
- реалізувати готову до дискусій політику у взаємовідносинах із різними громадськими групами та законотворчою діяльністю держави;
- організувати внутрішній аудит (самоаудит) і виявити екологічні параметри та наслідки своєї діяльності;
- забезпечувати точне розуміння екологічних ризиків, обумовлених своєю діяльністю

5. Природа:

- використовувати земельні ресурси стійким способом, зберігаючи природні екосистеми;
- забезпечувати цілісність екосистеми, зокрема підтримання біорізноманіття, збереження екосистем і природних умов;
- підтримувати якість водних ресурсів з урахуванням задоволення потреб у питній воді, у водних ресурсах для цілей рекреації та збереження дикої природи;
- підтримувати на необхідному рівні якості атмосферного повітря.

2 етап. Планування діяльності відповідно до прийнятої політики і цілей. Грунтуючись на екологічній політиці, створюється організаційна схема і програма для реалізації політики й досягнення цільових та планових показників. Програма відповідає на питання «Як досягнути встановлених орієнтирів?».

3 етап. Впровадження та функціонування На цьому етапі виконується організація та практичне втілення запланованої діяльності за участі всього персоналу.

4 етап. Проведення перевірок і координувальні дії. Цей етап має сприяти плануванню, контролю, моніторингу, корегуючим діям, аналізу й аудиту з тим, для того, щоб забезпечити відповідність СЕМ сталій політиці та її підтримці на відповідному рівні. Проведення перевірок та коригування дають змогу СЕМ бути здатною до змін під впливом обставин.

5 етап. Аналіз з боку керівництва. Вище керівництво організації повинно аналізувати СЕМ через встановлені ним проміжки часу з тим, щоб забезпечити постійне вдосконалення СЕМ, її адекватність та ефективність.

6 етап. Постійне покращення – це процес розвитку, спрямований на досягнення найкращих показників за всіма екологічними аспектами діяльності підприємства (там, де це можливо практично досягнути) відповідно до екологічної політики [3].

Основними засадами державної екологічної політики є:

збереження такого стану кліматичної системи, який унеможливить підвищення ризиків для здоров'я та благополуччя людей і навколишнього природного середовища;

сприяння сталому розвитку шляхом досягнення збалансованості економічної, екологічної, соціальної складових розвитку, орієнтування на пріоритети сталого розвитку;

забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України;

застосування принципів запобігання, усунення джерел шкоди довкіллю;

стимулювання державою вітчизняних суб'єктів господарювання, які здійснюють скорочення викидів парникових газів, зниження показників енерго- та ресурсоемності, модернізацію виробництва, спрямовану на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище [4].

Розглянемо основні інструменти реалізації державної екологічної політики.

Інформування та комунікація сприятимуть підвищенню рівня обізнаності громадськості про діяльність органів виконавчої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Державне регулювання у сфері охорони навколишнього середовища дасть змогу встановити науково обґрунтовані обмеження на використання природних ресурсів і забруднення навколишнього природного середовища та впровадити інтегрований дозвіл стосовно забруднення навколишнього природного середовища [5].

Стратегічна екологічна оцінка та оцінка впливу на довкілля дасть змогу запобігти негативному впливу на навколишнє природне середовища та встановити відповідність здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

Системи екологічного управління, екологічний аудит, екологічна сертифікація та маркування продукції

дасть змогу підвищити екологічну обґрунтованість і ефективність діяльності суб'єктів господарювання, покращити екологічні характеристики продукції, встановити відповідність суб'єктів екологічного аудиту вимогам природоохоронного законодавства та вдосконалити управління суб'єктів екологічного аудиту вимогам природоохоронного законодавства та вдосконалити управління суб'єктами господарювання, що провадять екологічно небезпечну діяльність [5].

Технічне регулювання та облік у сфері охорони навколишнього природного середовища, природокористування та забезпечення екологічної безпеки дасть змогу впровадити науково обґрунтовані та безпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я населення вимоги до процесів, товарів, послуг, які відповідатимуть європейським нормам.

Економічні та фінансові механізми такі, як екологічна модернізація промислових підприємств шляхом зниження ставки екологічного податку або у формі фіксованої річної суми відшкодування податку забезпечать стабільне фінансування природоохоронної діяльності та стимулювання розвитку екологічного підприємства, а також сприятимуть створенню податкового, кредитного та інвестиційного клімату для залучення міжнародних донорів та приватного капіталу в природоохоронну діяльність, створення суб'єктами господарювання систем екологічного управління, впровадження більш чистого виробництва. Технологій ресурсо- та енергозбереження.

Комплексний моніторинг стану навколишнього природного середовища і контроль у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів забезпечать перехід до системи запобігання правопорушенням і моніторингу стану довкілля, зменшення тиску на бізнес-середовище, широке залучення громадськості до природоохоронного контролю через побудову дієвої системи нагляду за дотриманням природоохоронного законодавства.

ВИСНОВКИ

В Україні існують передумови для формування екологічної стратегії українських підприємств, що спирається на основні засади державної екологічної політики України.

Можливими заходами стосовно ефективного впровадження екологічної стратегії можуть бути такими.

Для забезпечення виходу українських підприємств на міжнародні ринки має бути передбачено здійснення заходів, що гарантують впровадження міжнародних стандартів управління довкіллям і екологічного маркування продукції.

В Україні треба створити умови для подальшого забезпечення розвитку екологічної мережі, створення ефективно керованої системи територій.

Важно створити правову базу для забезпечення розвитку транспортної та телекомунікаційної інфраструктури, будівництва об'єктів відновлюваної енергетики. Більшість транспорту треба перевести на екологічно безпечніші джерела пального.

Територіальне розширення міст має бути можливим лише за умови збереження, створення та відновлення природоохоронних, оздоровчих територій, ландшафтів, лісів, парків, скверів, зелених насаджень.

Підприємствам треба мінімізувати забруднення ґрунтів небезпечними забруднюючими речовинами та відходами.

Впровадити перехід до системи інтегрованого екологічного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та розвиток природоохоронної складової у галузях економіки.

Список використаних джерел

1. Дорогуцьов С.І. *Сталий розвиток цивілізаційний діалог природи і культури*. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2001_10_4.pdf
2. Галушкіна Т.П., Грановська Л.М., Кисельова Р.А. *Екологічний менеджмент та аудит: Навчальний посібник*. Херсон, 2017. 456 с.
3. Буркинський Б.В., Галушкіна Т.П., Харічков С.К. *«Зелена стратегія» регіону: монографія*. Одеса, 2011. 375 с.
4. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 16.
5. Мельник Л.Г. *Основи екології*. Суми, 2006. 759с.
6. Семенов В.Ф., Михайлюк О.Л., Галушкіна Т.П. *Екологічний менеджмент*. Київ, 2004. 407 с.

References

1. Dorohuntsov S.I. *Sustainable development civilizational dialogue of nature and culture*. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2001_10_4.pdf (in Ukrainian)
2. Halushkina T.P., Hranovska L.M., Kyselova R.A. *Environmental Management and Audit: Tutorial*. Herson, 2017. 456 p. (in Ukrainian)
3. Burkynskiy B.V., Halushkina T.P., Kharichkov S.K. *Green strategy of the region: monograph*. Odesa, 2011. 375 p. (in Ukrainian)
4. *The Law of Ukraine "On the Fundamental Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the Period up to 2030"*. *Verkhovna Rada Announcements*. 2019. № 16.
5. Melnyk L.H. *Principles of Ecology*. Sumy, 2006. 759 p. (in Ukrainian)
6. Semenov V.F., Mykhailiuk O.L., Hanushkina T.P. *Environmental Management*. Kyiv, 2004. 407 p. (in Ukrainian)

ГОРКАВА

Вікторія Юрїївна

УДК 343.139:351.811 (477)



суддя, Печерський районний суд, м. Київ

РОЗГЛЯД СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ДОРОЖНЬОГО РУХУ У НІМЕЧЧИНІ

ADMINISTRATIVE OFFENSES IN THE FIELD OF TRAFFIC IN GERMANY

HORKAVA Viktoriia Yuriivna – Judge, Pechersk District Court, Kyiv

У статті аналізується досвід ФРН пов'язаний з розглядом справ про адміністративні правопорушення на предмет його використання в Україні, відносно реформування процедурних аспектів розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху. Досвід Німеччини свідчить, що судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху проводиться тільки в тому випадку, коли правопорушник (зацікавлена особа) вирішує оскаржити рішення органу адміністративної юрисдикції про застосування санкцій. Зі свого боку для унеможливлення затягування правопорушником розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху суди наділені правом змінювати санкції органів адміністративної юрисдикції у бік їх збільшення, крім того суд може перекваліфікувати правопорушення у злочин (під час розгляду справи), за наявності обґрунтованих підстав. Такий підхід німецького законодавця до організації судового процесу та обставин справи змушує правопорушників сплатити штраф у рамках досудового провадження і може бути визнаний прийнятним для України.

* * *

В статье анализируется опыт ФРГ связанный с рассмотрением дел про административные правонарушения на предмет его использования в Украине, относительно реформирования процедурных аспектов рассмотрения дел про административные правонарушения в сфере дорожного движения. Установлено, что в Германии рассмотрение дел об административных правонарушениях в сфере дорожного движения проводится только в том случае, когда правонарушитель (заинтересованное лицо) решает обжаловать решение органа административной юрисдикции о применении санкций. В свою очередь, для предотвращения затягивания правонарушителем рассмотрения дел об административных правонарушениях в сфере дорожного движения суды наделены правом изменять санкции органов административной юрисдикции в сторону их увеличения, кроме того, суд может переквалифицировать правонарушение в преступление (при рассмотрении дела), при наличии обоснованных оснований. Такой подход немецкого законодателя к организации судебного процесса и обстоятельств дела заставляет правонарушителей оплатить штраф в рамках досудебного производства и может быть признан приемлемым для Украины.

* * *

Introduction. The quality of justice depends on the peculiarities of the judicial process, in one way or another the opinion of the population about the judicial system is formed. This fact actualizes the need for research on the organization of court cases in foreign countries. However, it should be noted that a unified conceptual approach to the organization of litigation has not yet been developed. The automatic transfer of one of the world's existing models into the domestic judicial system can hardly be effective: any legal institute must organically fit into the already existing legal system. At the same time, the study of models of organization of trials of progressive European countries is necessary, since some of their elements can be borrowed and implemented in Ukraine today.

The purpose of the paper is the analysis of the peculiarities of consideration of cases of administrative offenses in the field of traffic in Germany.

Results. The experience of Germany shows that judicial review of administrative offenses in the field of traffic is conducted only if the offender (interested person) decides to appeal against the decision of the administrative jurisdiction to apply sanctions. In turn, to prevent the delinquent delinquency of administrative cases in the field of traffic, the courts are empowered to change the sanctions of administrative jurisdictions in the direction of increasing them, in addition, the court may reclassify the offense into a crime (during the case).

Conclusion. The German legislature's approach to the organization of the trial and the circumstances of the case compels the offenders to pay the fine in the pre-trial proceedings. In this regard, the German judicial system is not overloaded with cases of this category, unlike the domestic judicial system.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, досвід Німеччини, розгляд справи, сфера дорожнього руху

Ключевые слова: административное правонарушение, административная ответственность, опыт Германии, рассмотрение дела, сфера дорожного движения

Keywords: administrative offense, administrative responsibility, German experience, case review, traffic sphere

ВСТУП

На думку вчених-правознавців, одним із основних елементів, які характеризують правову державу, є такий інститут процесуального законодавства, як судовий розгляд справ. Саме від особливостей судового розгляду залежить якість правосуддя, тією чи іншою мірою формується думка населення про судову систему. Дана обставина актуалізує необхідність проведення досліджень, присвячених організації судових розглядів справ у зарубіжних країнах. Однак слід зазначити, що донині не розроблений єдиний концептуальний підхід до організації судових розглядів. Автоматичне перенесення однієї з існуючих у світі моделей у вітчизняну судову систему навряд чи може бути результативним: будь-який правовий інститут повинен органічно вписатися в уже діючу правову систему. Водночас вивчення моделей організації судових процесів прогресивних європейських країн є необхідним, оскільки окремі їх елементи можуть бути запозичені і впроваджені в Україні вже сьогодні.

Питанням, які стосуються розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху були присвячені праці вітчизняних учених-адміністративістів, зокрема Г. Галімішиної, Г. Голубевої, Т. Гуржія, С. Гусарова, М. Долгополової, В. Доненка, Н. Литвин, О. Литвина, М. Микитюка, Р. Михайлова, В. Новікова, А. Подоляки, В. Развадовського, О. Салманової, А. Собакаря, М. Стоцької, Є. Циби, С. Ширіної, В. Шудрікова, Х. Ярмакі та ін. Але на сьогодні, не зважаючи на чисельні наукові праці, присвячені розгляду справ про адміністративні правопорушення, останні події на Україні та викликаний ними сплеск росту правопорушень у сфері дорожнього руху зумовлює потребу в подальших поглиблених дослідженнях зарубіжного досвіду в даному напрямку.

МЕТА статті – проаналізувати особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху в Німеччині як однієї з найбільш розвинених країн, що входять до складу Європейського Союзу (курс на входження до якого взяла і наша країна).

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання.

РЕЗУЛЬТАТИ

У Німеччині переважна більшість адміністративних правопорушень відбуваються у сфері дорожнього руху. Згідно з нормативним закріпленням адміністративне правопорушення є протиправною, винною дією чи бездіяльністю, склад якої передбачений одним із законів, що допускають у якості покарання адміністративний (грошовий) штраф (ст. 1 OWiG). У німецькій науковій літературі присутня позиція, що адміністративне правопорушення є незаконним діянням, навмисним або вчиненим з недбалості, яке порушує встановлені законодавчими актами вимоги. Відзначимо, що в німецькому адміністративному праві, на відміну від вітчизняного адміністративного права, не

використовується термін «адміністративна відповідальність», є просто «відповідальність». Такий підхід зумовлюється і феноменом «переродження» провадження у справах про адміністративні правопорушення в кримінальне судочинство у процесі розгляду справи судом.

Ми не можемо не погодитися з твердженням, що доктринальне трактування адміністративно-деліктного законодавства ФРН як кримінального права у широкому сенсі зумовлює субсидіарне застосування норм кримінально-процесуального права у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, якщо необхідні адміністративно-процесуальні норми у законі не містяться, або існує пряма вказівка на необхідність застосування їх положень. Сучасне адміністративно-деліктне законодавство ФРН є тривірневою системою нормативно-правових актів, що включає в себе законодавчі акти федерального рівня, законодавчі акти земель і правові акти муніципальних утворень. Водночас необхідно підкреслити, що законодавство про адміністративні правопорушення розглядається у Німеччині як кримінальне право у широкому сенсі [3, с. 159]. Історичне походження адміністративних порушень з кримінального права полягає в тому, що всі види порушень у ХХ ст. в європейських державах розглядалися виключно в межах кримінального законодавства. Проте розвиток економіки і сфер активності людини свідчили про неможливість врегулювати відповідальність за всі види порушень механізмами кримінального права з обов'язковим залученням суду, дотриманням принципу змагальності та рівності сторін тощо. Тому одним із кроків у напрямку підвищення ефективності дії кримінального права, належного забезпечення правопорядку і кримінально-процесуальної економії стало виділення деяких діянь (проступків, поліцейських проступків, порушень), які каралися представниками не судової влади, а поліції, тобто адміністративними органами влади. Такі процеси відбулися у праві Німеччини, Швейцарії, Бельгії, Італії та Португалії. У законодавстві цих держав адміністративні делікти є різновидом кримінально-караних дій, які підпадають під дію загальних положень кримінальних законів [1]. Водночас у Німеччині адміністративні порушення є третім різновидом караних дій. На сьогоднішній день відповідальність за адміністративні правопорушення і процедурні аспекти її накладення в Німеччині регулюються різними нормативно-правовими актами. Наприклад, актами, які цікавлять нас в аспекті даного дисертаційного дослідження, є: Закон про адміністративні правопорушення (Gesetz über Ordnungswidrigkeiten, OWiG); Закон про дорожній рух (Straßenverkehrsgesetz, StVG); Указ про дорожній рух (Straßenverkehrsordnung, StVO); Правила ліцензування дорожньо-транспортного руху (Straßenverkehrs-Zulassungs-Ordnung, StVZO); Каталог грошових штрафів (Bußgeldkatalog-Verordnung, BKatV) та ін.

У разі порушення норм зазначених правових актів на порушника можуть бути накладені такі заходи адміністративного впливу: попередження (зі стягненням «попереджувального грошового штрафу») або без

нього), адміністративний штраф, позбавлення права керування на певний термін, відкликання водійських прав, нарахування штрафних балів (пунктів) до «реєстру Фленсбурга», дані про який зберігаються у Федеральному управлінні автотранспорту Німеччини у Реєстрі відповідності нормам водіння у м. Фленсбурзі (земля Шлезвіг-Гольштейн).

Особливістю провадження, пов'язаного зі справами у сфері дорожнього руху, є те, що органи адміністративної юрисдикції використовують принцип «вільного розсуду» (принцип «можливості»), який впливає на процедуру притягнення порушника до відповідальності та вид адміністративного впливу. Провадження у справах про адміністративні правопорушення складається з двох частин: 1) досудової або, як її ще називають, позасудової; 2) судової (основний процес в суді загальної юрисдикції).

Досудова частина полягає в розслідуванні справи, прийнятті по ній рішення органом адміністративної юрисдикції та оскарженні в рамках досудових процедур. Вона складається з кількох етапів:

1. Порушення справи за фактом адміністративного правопорушення.
2. З'ясування фактичних обставин справи (дізнання).
3. Розгляд справи по суті.
4. Оскарження (опротестування) рішення про накладення адміністративного покарання.

Судова частина полягає в розгляді справи у суді загальної юрисдикції.

Підставами для порушення справи про адміністративне правопорушення є:

а) підозра або наявність сигналу про можливе скоєння адміністративного проступку; безпосереднє виявлення адміністративного проступку посадовою особою у процесі контрольних заходів; виявлення адміністративного проступку іншими суб'єктами – фактична підстава. Як правило, найважливішим джерелом доказів за фактом вчинення адміністративного правопорушення у сфері дорожнього руху є повідомлення (протоколи) поліції (Anzeige). В окремих випадках поліція подає до адміністративних органів лише звіт про подію. Наприклад, коли немає можливості негайно, без додаткової перевірки, визначити чи «має місце» склад адміністративного правопорушення у сфері дорожнього руху;

б) відсутність об'єктивних та суб'єктивних перешкод для порушення адміністративного провадження – формальна підстава. Наприклад, до об'єктивних перешкод можна віднести невідповідність вікового цензу суб'єкта відповідальності. Відповідно до ст. 12 OWiG не визнаються адміністративними правопорушеннями діяння, вчинені особами, які не досягли 14 років, а відповідно до ст. 15, 16 OWiG – діяння, вчинені у стані крайньої необхідності або необхідної оборони. Однією із суб'єктивних перешкод порушення адміністративного провадження є неможливість встановити особу правопорушника;

в) наявність правового акта, який пропонує розглядати даний вид протиправної поведінки як адміністративне правопорушення – нормативно-правова підстава.

Одночасна наявність усіх трьох підстав (фактичної, формальної і нормативно-правової) тягне за собою

початок провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху.

За дрібні (малозначні) адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху передбачено «попередження». Органи адміністративної юрисдикції мають право видавати правопорушнику попередження. Попередження може видаватися як із накладенням стягнення (у розмірі від 5 до 55 євро), так і без нього.

Якщо фіксується більш серйозне адміністративне правопорушення (несуттєві порушення швидкості, порушення порогу 0,5 проміле (рівень алкоголю у крові), проїзд на червоне світло, порушення правил дорожнього руху на автомагістралях тощо) і попередження не може бути винесено у зв'язку з тим, що воно не є незначним, органи адміністративної юрисдикції відправляють порушнику «штрафне повідомлення». Адміністративні правопорушення, за які порушник отримує «штрафне повідомлення» перераховані у каталозі по штрафах («штрафний каталог»).

У разі порушення правил дорожнього руху поліція використовує у своїй діяльності два каталоги: Каталог з адміністративними санкціями, що доповнює закон, в якому врегульовані питання навчання, кваліфікації та допуску водіїв до керування транспортними засобами з перевезення людей і вантажів, і Каталог грошових штрафів, який і є основним, і в якому перераховані склади всіх інших адміністративних правопорушень у сфері дорожнього руху та санкції за них. Тобто у цьому каталозі систематизовані всі можливі обставини порушень ПДР тощо. Система штрафів побудована за принципом ступеня впливу порушення правил на безпеку руху: чим більша загроза для безпеки руху існує в результаті порушення, тим серйозніше покарання і більший штраф [3, с. 164-165]. У каталозі вказані стандартні тарифи на суму штрафів за найбільш часті порушення, а також відзначається, за які правопорушення передбачене позбавлення права керування транспортним засобом, встановлений період такого позбавлення, вказані штрафні бали (пункти) за порушення. Відзначимо, що після 2002 р. відбулася уніфікація німецького законодавства у даній сфері і до каталогу почали включати також стандартні тарифи штрафів за попередження. У каталозі вказані стандартні штрафні ставки за порушення у сфері дорожнього руху. Вони допускаються лише за недбалості, за нормальних обставин. В інших випадках вони можуть бути або посилені (за наявності навмисних дій, наміру), або знижені – у разі наявності особливих пом'якшуючих обставин.

Німецький досвід адміністративних правопорушень у сфері дорожнього руху свідчить про те, що більшість із них належить до сфери дії повідомлень про накладення грошового штрафу – «штрафних повідомлень». Штрафне повідомлення про накладення штрафу та інших (додаткових) заходів адміністративного впливу надсилається відповідній особі, якщо розслідування, проведене адміністративним органом, показало, що мав місце факт вчинення правопорушення, правопорушення було незначним, встановлено особу, яка вчинила правопорушення, або особу, яка підозрюється в його вчиненні (власник автотранспортного засобу). Згідно із законом штрафне повідомлення повинно містити інформацію наступного ха-

рактеру: дані про відповідну особу, опис діяння, пред'явленого відповідній особі, докази і суму штрафу.

На практиці зустрічаються непоодинокі випадки, коли штрафне повідомлення виявляється неефективним, оскільки містить недоліки у змісті. Однак рішення про накладення штрафу виявляється неефективним лише тоді, коли дефекти є особливо серйозними. Якщо особа правопорушника не буде правильно ідентифікована у штрафному повідомленні, то це призведе до того, що повідомлення про штраф стане неефективним (якщо, звісно, відповідна особа не може бути надійно ідентифікована, виходячи з іншої інформації, зазначеної в штрафному повідомленні). Зауважимо, що описки в ППБ відповідної особи, незначні помилки в позначенні місць розташування, номерних знаків або часу вчинення злочину не вважаються в Німеччині серйозними. Такий стан справ призводить до того, що важливою стадією у провадженні у справі про адміністративні правопорушення є з'ясування, за можливості, всіх обставин адміністративного правопорушення, що полягає у встановленні наявності чи відсутності переконливих доказів, що підтверджують адміністративно-протиправний характер діяння. Якщо зацікавлена особа вважає, що переконливі докази у штрафному повідомленні відсутні, то вона може його оскаржити протягом двох тижнів після отримання.

Можливість оскарження штрафного повідомлення є правом зацікавленої особи, вона може його оскаржити в будь-якому випадку, навіть з метою «затягування» розгляду справи. Але тут слід враховувати той факт, що не у всіх випадках оскарження матиме позитивний ефект. Якщо справа згодом буде направлена до суду, то суддя може змінити санкцію за вчинене правопорушення у бік її збільшення або навіть перекваліфікувати правопорушення на злочин (якщо докази для цього будуть виявлені в ході судового розгляду).

Оскарження відбувається письмово або під запис в органі адміністративної юрисдикції, який наклав на зацікавлену особу стягнення. Законодавець не покладає на правопорушника обов'язок чимось обґрунтувати свій протест, але у німецькій науковій літературі підкреслюється доцільність такого кроку, оскільки орган адміністративної юрисдикції буде перевіряти обґрунтованість накладення стягнення. Слід зазначити, що термін подачі заперечення починає спливати, як тільки штрафне повідомлення надходить у поштове відділення або поміщається у поштову скриньку одержувача за місцем його проживання.

Задokumentоване оскарження має надійти до органу адміністративної юрисдикції, який направив лист, протягом встановленого двотижневого періоду. Водночас зацікавленій особі недостатньо направити заперечення у встановлений термін, потрібно зробити так, щоб орган адміністративної юрисдикції отримав це оскарження у двотижневий термін.

Якщо оскарження (апеляція) проти санкцій штрафного повідомлення буде подана у встановлений двотижневий термін, орган адміністративної юрисдикції, який направив штрафне повідомлення, може санкціонувати подальші розслідування адміністративного правопорушення, витребувати необхідну йому інформа-

цію від інших органів для цілей перевірки тощо. Орган адміністративної юрисдикції також надає зацікавленій особі можливість надати коментарі, факти та подати докази, які мають відношення до правопорушення.

Таким чином, результатами розгляду справи по суті є:

- прийняття рішення про накладення такого покарання як попередження або попередження зі стягненням грошової суми у разі вчинення незначного правопорушення;
- прийняття рішення про накладення адміністративного штрафу;
- виконання рішення про накладення адміністративного штрафу за відсутності протесту або скарги;
- припинення провадження у справі, у разі відсутності переконливих доказів, що підтверджують протиправний характер діяння;
- з'ясування обставин, що перешкоджають порушенню або подальшому ходу провадження у справі;
- виявлення в діянні ознак злочину з передачею справи по підвідомчості.

Така схема зберігається у тому випадку, якщо від учасників провадження не надходить заперечень з приводу правомірності застосовуваних до них заходів адміністративного впливу або заходів, що застосовуються у процесі дізнання. У разі ж незгоди одного або декількох учасників провадження у справі про адміністративне правопорушення з рішенням компетентного органу, проводиться додатковий процес, пов'язаний з оскарженням (опротестуванням) рішення про накладення адміністративного штрафу [2, с. 101], що вимагає проведення додаткового розслідування.

За результатами перевірки орган адміністративної юрисдикції може встановити, що зацікавлена особа не винна у вчиненні правопорушення. В даному випадку відбувається скасування прийнятого раніше рішення органу адміністративної юрисдикції, у випадку здійсненої раніше оплати будуть повернуті суми адміністративного штрафу, вилучені предмети (об'єкти), грошові суми. Якщо після проведення додаткового розслідування орган адміністративної юрисдикції приходять до висновку про те, що зацікавлена особа все-таки винна у вчиненні правопорушення, й підстави для скасування штрафу відсутні, то він направляє всі матеріали по справі до суду загальної юрисдикції через державного обвинувача (прокурора).

Після отримання матеріалів прокурор проводить перевірку стосовно наявності достатніх доказів для ініціації судового розгляду. Якщо матеріалів у справі у сфері дорожнього руху мало або вони викликають обґрунтовані сумніви, то прокурор або зупиняє провадження, або проводить подальше розслідування. Наявність справи у прокурора до її передачі в суд у німецькій науковій літературі іменується «проміжним провадженням». Підкреслимо, що повторні розслідування, які проводяться як органами адміністративної юрисдикції, так і прокуратурою в ході проміжного провадження, є вкрай рідкісними. Справа, зазвичай, передається прокурором відразу до суду без проведення такого розслідування, оскільки штрафне повідомлення вже містить всю інформацію і докази, необхідні для винесення рішення судом.

У разі отримання справи про адміністративне пра-

вопорушення у сфері дорожнього руху суд визначає дату судового розгляду. На призначений час для проведення основного слухання запрошуються свідки, які перераховані в штрафному повідомленні. Наприклад, свідками в обов'язковому порядку виступають поліцейські, які протоколювати факт скоєння дорожньо-транспортної пригоди після їх виклику на місце події, у тому випадку, якщо такий виклик мав місце. На судові засідання запрошується прокурор, зацікавлена особа, її офіційний захисник – адвокат.

Основним слуханням є публічне судові слухання, у ході якого аналізуються й розглядаються різні докази, наприклад, шляхом заслуховування свідків. Штрафне повідомлення слугує основою процедури, оскільки воно описує зацікавлену особу і передбачуване правопорушення. У ході розгляду справи суд не обмежений рамками штрафних санкцій, зазначених у штрафному повідомленні. Тобто на практиці існують непоодинокі випадки, коли суд призначає порушнику більш сувору санкцію, ніж та, яка оскаржувалася в штрафному повідомленні. Зазвичай це відбувається через те, що під час основного слухання на розгляд судді виносяться нові обставини у справі, не зазначені у штрафному повідомленні, і які обтяжують вину зацікавленої особи. Наприклад, свідчення свідків або свідчення самої зацікавленої особи дають судді привід прийти до висновку, що правопорушення було абсолютною навмисним, а не з необережності.

Особливістю німецького законодавства та підходу до розгляду адміністративних правопорушень (як загалом, так і відносно сфери дорожнього руху) є те, що суд не зобов'язаний розглядати діяння, позначене у штрафному повідомленні, як адміністративне правопорушення. Якщо суд вирішить, що має місце не правопорушення, а злочин, він буде розглядати вчинене діяння як злочин на підставі норм КПК ФРН (Strafprozessordnung, StPO). У випадку зміни юридичної точки зору (зміна кваліфікації діяння) суд зобов'язаний проінформувати про це зацікавлену особу (видати повідомлення), щоб у неї була можливість забезпечити собі захист. Після отримання повідомлення зацікавлена особа набуває правового статусу обвинуваченого. Судовий процес після цього може бути перерваний, якщо суд визнає це необхідним або якщо цього зажадає обвинувачений, який після зміни свого статусу наділяється таким правом.

Як ми вже відзначили, якщо зацікавлена особа отримує правовий статус обвинуваченого, то норми Закону про адміністративні правопорушення більше не будуть поширюватися на особливості судової процедури. Однак зібрані докази під час судового процесу у присутності зацікавленої особи до видачі їй повідомлення, можуть бути використані у подальшому, якщо судовий процес був проведений згідно загальних правил без використання спрощеного способу отримання доказів.

Відзначимо, що згідно зі ст. 73 OWiG зацікавлена особа зобов'язана з'явитися на основне слухання. На прохання зацікавленої особи суд може звільнити її від цього обов'язку, якщо вона повідомила суд, що її присутність не є обов'язковою для з'ясування істотних аспектів у справі на основному слуханні. Водночас якщо суд звільнив зацікавлену особу від обов'язку

з'явитися особисто, її може представляти адвокат за дорученням. Зі свого боку за окремими категоріями справ суд не дає дозволу зацікавленій особі бути відсутньою на основному слуханні. Наприклад, справи, пов'язані з порушенням швидкісного режиму, їзда на червоне світло тощо зобов'язують зацікавлену особу бути присутньою особисто у суді на основному слуханні, оскільки може виникнути необхідність зіставлення зацікавленої особи з фото порушника, зафіксованим дорожніми камерами в автоматичному режимі.

Основне слухання може бути проведено за відсутності як зацікавленої особи, так і адвоката. Однак, якщо зацікавлена особа не з'явилася на основне слухання, не маючи на руках дозволу на звільнення від даного обов'язку, суд без проведення основного засідання по даній справі відхиляє подану апеляцію на штрафне повідомлення та припиняє провадження. Рішення суду оскарженню не підлягає.

Під час судового розгляду суддя може припинити провадження, якщо вважає, що мало місце дрібне адміністративне правопорушення у сфері дорожнього руху. Водночас повинні дотримуватися дві умови: по-перше, від прокуратури є офіційна заява про те, що їх представник не буде приймати участі в судовому розгляді; по-друге, сума штрафу у штрафному повідомленні не перевищує 200 євро. За припинення провадження всі судові витрати бере на себе держава. У будь-яких інших випадках фінансовий тягар повністю лежить на зацікавленій особі.

Згідно із проаналізованою нами практикою судових розглядів припинення проваджень пов'язано, найперше, з відсутністю свідків (через неявку свідків до суду) у справах в сфері дорожнього руху, на яких загалом і базувалося обвинувачення. У таких випадках німецький законодавець вважає зацікавлену особу невинною. Відзначимо, що така особа може бути зацікавлена у доведенні судового розгляду до кінця з винесенням виправдувального вироку.

Винесення виправдувального вироку веде до того, що державна скарбниця також бере на себе витрати, понесені зацікавленою особою у разі найму адвоката, витрати, пов'язані з її присутністю в суді (витрати на квитки, бензин для автомобіля тощо), відсутністю на роботі тощо. Такий підхід німецького законодавця привів до того, що судді зацікавлені у закритті проваджень більше, ніж у винесенні виправдувальних вироків, що сприяє не тільки якісному підходу суддів до своєї роботи, а й дозволяє не затягувати судовий процес. Підкреслимо, що за припинення провадження, на яке погодилася зацікавлена особа, остання, у подальшому, не матиме можливості заявити про свою зацікавленість у винесенні судом виправдувального вироку.

Якщо суд виносить обвинувальний вирок, то зацікавлена особа отримує повідомлення про вирок і запит про сплату штрафу і всіх процесуальних витрат, понесених судом і органом адміністративної юрисдикції. У Німеччині відсутнє адміністративне оскарження постанов суду про накладення штрафу. Надалі рішення судів підлягають оскарженню у ревізійному (касаційному) порядку.

ВИСНОВКИ

Отже, досвід Німеччини свідчить, що судовий

розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху проводиться тільки у тому випадку, коли правопорушник (зацікавлена особа) вирішує оскаржити рішення органу адміністративної юрисдикції про застосування санкцій. Зі свого боку для унеможливлення затягування правопорушником розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері дорожнього руху суди наділені правом змінювати санкції органів адміністративної юрисдикції у бік їх збільшення, крім того суд може перекваліфікувати правопорушення у злочин (під час розгляду справи) за наявності обґрунтованих підстав. Такий підхід німецького законодавця до організації судового процесу та обставин справи змушує правопорушників сплатити штраф у рамках досудового провадження. У зв'язку з цим судова система Німеччини не перевантажена справами даної категорії, на відміну від вітчизняної судової системи.

Список використаних джерел

1. Банчук А. Право об административных нарушениях: опыт стран Западной и Восточной Европы, требования Европейского Суда по правам человека и стандарты Совета Европы. URL: [http://www.pravo.org.ua/files/](http://www.pravo.org.ua/files/administr/covv/banchuk_pravo_adm_porush_rus.pdf)

[administr/covv/banchuk_pravo_adm_porush_rus.pdf](http://www.pravo.org.ua/files/administr/covv/banchuk_pravo_adm_porush_rus.pdf)

2. Гаврилова Л.В. Административно-деликатное законодательство Федеративной Республики Германии: становление, развитие и современное состояние: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14. Тюмень, 2003. 203 с.

3. Майле А.Д., Старостин С.А. Особенности германского административно-деликтного законодательства. Вестник Университета имени О.Е. Кутафина (МГЮА), 2018. № 1. С. 158–166.

References

1. Banchuk A. The right to administrative violations: the experience of countries of Western and Eastern Europe, the requirements of the European Court of Human Rights and the standards of the Council of Europe. URL: http://www.pravo.org.ua/files/administr/covv/banchuk_pravo_adm_porush_rus.pdf. (in Russian)

2. Gavrilova L.V. Administrative and delicate legislation of the Federal Republic of Germany: formation, development and current state: dis. ... cand. law sciences: 12.00.14. Tyumen, 2003. 203 p. (in Russian)

3. Maile A.D., Starostin S.A. Features of the German administrative-tort legislation. Bulletin of the University after O.E. Kutafin (Moscow State Law Academy), 2018. № 1. pp. 158-166. (in Russian)

ТАБЕНСЬКА
Оксана Ігорівна
oksana.tabenska.68@gmail.com

УДК 338.48(430)

РОЗВИТОК СФЕРИ ТУРИЗМУ У НІМЕЧЧИНІ

DEVELOPMENT OF TOURISM IN GERMANY

к.е.н., старший викладач, Вінницький
національний аграрний університет

TABENSKA Oksana Ihorivna – PhD in Economics, Senior Lecturer, Vinnytsia National Agrarian University

Досліджено ефективний розвиток однієї з основних форм міжнародних економічних відносин – міжнародної торгівлі товарами та послугами, зокрема структурної одиниці ринку послуг – туризму. У статті розглянуто розвиток міжнародного та внутрішнього туризму, сукупність причин, які сприяють розвитку внутрішнього туризму у Німеччині, а також величні палаці, музеї, вражаючі картинні галереї міста Дрезден. Розглянуто відомі туристичні атракції у німецькому місті Котбусі, а саме: історичну будівлю – Casper Gewerbehof, замок Бранітц, кінотеатр, Художній музей, зоопарк – Tierpark Cottbus.

* * *

Исследовано эффективное развитие одной из основных форм международных экономических отношений – международная торговля товарами и услугами, в частности структурной единицы рынке услуг – туризма. В статье рассмотрено развитие международного и внутреннего туризма, совокупность причин, которые способствуют развитию внутреннего туризма в Германии, а также величественные дворцы, музеи, впечатляющие картинные галереи города Дрездена. Рассмотрены известные туристические аттракционы в немецком городе Котбусе, а именно: историческое здание - Casper Gewerbehof, замок Бранитц, кинотеатр, Художественный музей, зоопарк - Tierpark Cottbus.

* * *

Introduction. *The service sector is constantly and dynamically developing, creating jobs. With the important structural element of the international tourism services market, travelers are able to change previous perceptions of threats and challenges on our planet and to offer possible conditions for crisis management.*

The purpose of the paper *is to explore the problems and prospects of tourism development in Germany, the tourist attractions in the German city of Cottbus. Scientific papers, materials of periodicals, Internet resources are the methodological and informational basis of the work.*

Results. *Germany is a country where you always want to discover new pages – its history, character and traditions of residents, the incredible contrast of rural nature and the active life of big cities. Five new federal lands play an important role in tourism. For many regions in the east of Germany, after the reunification, tourism has become a chance to get back on its feet in economic terms. Landscapes such as Spreewald, traditional Dresden or Weimar culture cities, or Baltic resorts such as Binz on Rügen attract tourists from Germany and abroad. Cottbus is a city in eastern Germany, located on the Spree River and three railway lines 100 km from Berlin. It is considered the cultural and political center of the Sorbian population in Lower Lusatia. Attractions for tourists will be interesting Castle Branitz with the adjacent park, which is located in the south of the city. The residence was built on the special order of Prince Herman von Puckler-Muscaw, who was one of the few key figures of the country in the XIX century. At the Zoo of Cottbus – Tierpark Cottbus you can look at a variety of animals that live in all corners of the world - tigers, deer, penguins, camels, tapirs, pelicans.*

Conclusion. *In the development of international and domestic tourism, a set of reasons that contribute to the development of domestic tourism in Germany. Famous tourist attractions in the German city of Cottbus were explored, namely: the historic building – Casper Gewerbehof, the Branitz Castle, a cinema, the Museum of Art, the Zoo – Tierpark Cottbus.*

Ключові слова: *туризм, фестивалі, виставки, ярмарки, екскурсії, міжнародний та внутрішній туризм у Німеччині, палаці, музеї, картинні галереї міст Німеччини*

Ключевые слова: *туризм, фестивали, выставки, ярмарки, экскурсии, международный и внутренний туризм в Германии, дворцы, музеи, картинные галереи городов Германии*

Keywords: *tourism, festivals, exhibitions, fairs, excursions, international and domestic tourism in Germany, palaces, museums, art galleries of cities in Germany*

ВСТУП

На сучасному етапі ми спостерігаємо досить ефективний розвиток однієї з основних форм міжнародних економічних відносин – міжнародної торгівлі товарами та послугами. Міжнародний ринок послуг займає провідне місце у процесах розвитку і трансформації світового ринку, викликаних глобалізацією. Сфера послуг постійно і динамічно розвивається, створює робочі місця та дає значні прибутки країнам світу.

Найважливішою економічною особливістю пост-індустріального ладу є формування суспільства, заснованого на виробництві послуг та інформації, а технологічною базою для трансформації є якісно нова роль науки й теоретичного знання. В умовах глобалізації світової економіки сфера послуг набуває динамічного розвитку та стає одним із впливових чинників, від яких залежить зростання економіки, підвищення конкурентоспроможності країни на світових

ринках, піднесення добробуту населення Секретаріат СОР розробив класифікацію ринку послуг (ГАТС) та поділив їх на 12 секторів: бізнес-послуги, послуги зв'язку, будівельні та інженерні, освітні, екологічні, фінансові, медичні, послуги у галузі туризму, рекреаційні, культурні та спортивні, а також транспортні послуги [1, с. 33 -37].

Не зважаючи на глобальні виклики та полярний поділ світу, збільшується частка мешканців планети, які мають достатні можливості, та вважають за необхідне досліджувати туристичні атракції світу. За допомогою важливого структурного елемента міжнародного ринку послуг – туризму подорожуючі мають змогу змінити попередні уявлення про загрози та виклики на нашій планеті та запропонувати можливі умови для вирішення кризових явищ.

Споживачі туристичних послуг аналізують певний сегмент ринку і обирають для відпочинку, відновлення сил, наукових досліджень потрібний континент, регіон, країну, місто, які забезпечують емоційну складову для підвищення індивідуальної, групової, чи корпоративної продуктивності в майбутньому.

Кожна подорож, похід – це вихід зі своєї зони комфорту, це відчайдушний стрибок у невідомий світ. Повна зміна навколишнього оточення, зміна умов життя і харчування, знайомство з новими культурами дозволяє подивитися на своє життя з іншого боку, краще пізнати себе, і свої можливості.

У подорожах світом мандрівники мають можливість сприймати зором світанки у горах і заходи над морем, піщані бурі у пустелі, і гігантські хвилі в океані, чудеса природи, і пам'ятники минулих епох. Це дарує їм незабутні емоції і слугує додатковим поштовхом для творчих, і новаторських ідей [2].

МЕТА роботи полягає у дослідженні елементів європейської ідентичності, проблем та перспектив розвитку сфери туризму у Німеччині, створенні віртуальної подорожі до неперевершених палаців, музеїв, картинних галерей міст Німеччини.

Використовуючи власний досвід автора статті проаналізувати зміни, які відбулися у німецькому місті Котбусі протягом тривалого історичного періоду, а саме: у Німецькій Демократичній Республіці та після об'єднання Німеччини. Дослідити туристичні атракції у німецькому місті Котбусі, а саме: історичну будівлю – Casper Gewerbehof, замок Бранітц, кіно-театр, Художній музей, зоопарк – Tierpark Cottbus.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

РЕЗУЛЬТАТИ

Німеччина – це країна, в якій щоразу хочеться відкривати для себе нові сторінки – її історії, характер і традиції жителів, неймовірний контраст сільської природи й активного життя великих міст.

Нюрнберг із його мостами й арками, неповторні замки Хоеншвангау й Нойшванштайн, чудовий Шварцвальд, туристична Баварія з її багатим історичним минулим і природними пам'ятками, багатогранний Берлін, умиротворення Балтійського узбережжя, най-

чистіші озера й унікальні мінеральні джерела, гірські курорти, середньовічні міста – все це приваблює тисячі туристів у Німеччину, країну порядку й мальовничої природи.

Старовинні німецькі землі багаті на неприступні фортеці й середньовічні замки, величні монастирі й прекрасні церкви, вишукані палаци й високі вежі, красиві сади й парки. Кожне місто тут має своє неповторне обличчя, усюди вас чекає насичена екскурсійна програма, дегустація страв традиційної німецької кухні, відвідування унікальних музеїв і приємні прогулянки вузькими брукованими вулицями.

Німеччина – це клаптикова ковдра, немов виткана з різних епох, історичних подій і культур. Столиця країни – найкраще тому підтвердження.

Аби далі насолоджуватися красою Німеччини, вирушайте в Дрезден з його прекрасними будинками у стилі бароко, стародавніми площами й вулицями, чудовими фонтанами і яскраво-зеленими галявинами, картинними галереями й музеями. У Дрездені можна прогулюватися годинами, просто спостерігаючи за зміною архітектурних образів і вулиць.

Тут маєте нагоду подивитися місце проведення лицарських турнірів, пройти залами королівського палацу, насолодитися умиротворенням палацових двориків і парків. У Дрезденській картинній галереї виставлено божественну “Мадонну” Рафаеля й багато інших полотен великих художників.

Німеччина – це особливий світ, який назавжди залишається в серці кожного, хто приїжджає сюди на відпочинок. У Німеччині є все, що потрібно туристові – чарівні пейзажі, затишні міста, чудові замки й історичні легенди.

Німеччина пропонує своїм гостям численні й досить різноманітні туристичні пам'ятки як в міських умовах, так і на природі. Петра Хедорфер перераховує лише деякі: ознайомлювальні тури, відвідування заходів, шоп-тури, відпочинок в сегменті Luxury Smart і активний відпочинок у поєднанні з кулінарною регіональною кухнею [3].

Підтримуючи думку Петри Хедорфер і порівнюючи розвиток туризму у Німецькій Демократичній Республіці та згодом – в об'єднаній Німеччині, варто зазначити, що відбулися кардинальні зміни, які спричинили якісне оновлення туристичної сфери. Збільшилась кількість готельно-ресторанних комплексів, розважальних закладів, аквапарків, готелів та хостелів.

Але атмосфера невеликих міст та містечок, їх затишні крамнички, парки та сквери, подорож казковим трамваєм у старовинні квартали, перші весняні квіти та народження тварин у зоопарку, Великодні кекси та Різдвяні ярмарки з традиційними дерев'яними ятками зі святковими сувенірами, широким асортиментом гарячих сосисок, віденськими вафлями і глінтвейном. До того ж тут можна придбати не лише оригінальні іграшки з дерева і дивовижні ялинкові прикраси, але й відчути емоції радості та щастя, що залишаються з тобою на все життя.

Необхідно спочатку визначити, що це таке – радість. Це емоція. Настрій. Це вміння відчувати позитивні емоції від того що ви робите, від того, що ви очікуєте, від того, що ви мрієте. Радість виникає у момент, коли ви щиро позитивно сприймаєте якусь

ситуацію. Напевно, багато хто хоче утримувати цей стан і радіти кожній хвилині – а це вже має назву «щастя».

Чи кожен може бути щасливим і радісним? Людина радіє тоді, коли отримує те, що хоче. Це може бути матеріальне або не зовсім. Наприклад, придбання автомобіля, або народження дитини, або подорож у країну, яку вже давно хотіли відвідати. Для того, щоб бути щасливим, необхідно хотіти, необхідно мати бажання. Тобто, коли у вас є бажання, у вас є настрої і цілеспрямованість і окрім того, що буде сама подорож, ви вже радієте щодня у передчутті. Це і є щастя.

Важливо, щоб ваші бажання відповідали вашим цінностям і ви не порушували їх. Це стосується, того, як/яким чином ви будете їх досягати. А це вже планування. Чим більше і краще ви попрацюєте над своїм планом, тим легше і цікавіше вам буде здійснювати його.

Щастя – це створення мрій і вміння йти до них, отримуючи задоволення від кожної хвилини – радіти. Тому що щастя – це подолання відомих вам бар'єрів на шляху до відомих вам цілей. А радість – це почуття, яке відчуваєте щодня, щохвилини. А ще радість – це вихід із зони комфорту, це розвиток, це життя! Коли ви радієте – ви створюєте нові моменти, цікаві спогади. Бо наша пам'ять дуже добре фіксує саме емоційні спогади [4].

Кожна людина у своєму житті напевно неодноразово задавалася питанням – що ж таке щастя? Поняття це більш ніж суб'єктивне, у кожного своя відповідь. Дати однозначне визначення хюгге досить складно. У данську мову слово "hygge" запозичили з норвезької, що означало "благополуччя" або "добробут". Зараз же його краще прирівняти до поняття "затишок", але якщо "хюгге" розглядати більш глибоко, то це означає "атмосфера або відчуття щастя".

До речі, у Копенгагені навіть існує Інститут дослідження щастя. Його засновник, вчений і головний ідеолог Майк Вікінг у своїй книзі-бестселері "Маленька книга Хюгге. Секрет датського щастя" говорить про те, що поняття "хюгге" не перекладається, а відчувається.

Як же відчути всю красу хюгге? Одна з головних правил – насолоджуватися моментом, жити тут і зараз та радіти простим (можна навіть сказати – скромним) життєвим задоволенням Хюгге.

Хоча домівка є осередком хюгге, але, безумовно, його можна досягти і поза нею. Заміські будиночки, човни, чудові ландшафти є прекрасними місцями для хюгге. Насолодитися затишком і комфортом можна коли завгодно й де завгодно.

Не важливо, сидиш ти надрічкою в Швеції, серед виноградників у Франції, чи просто у своєму садку або в парку поблизу – довколишня природа відпружує і робить усе простішим. Серед природи немає розкошів і надмірностей, але важить гарна компанія та приємна бесіда. Повільні, прості й невибагливі речі швидко налаштовують нас на хюгге [5, с. 142-149].

У Німеччині, наприклад, є все для відпочинку. І море – аж два – на півночі країни. І Альпи – на південному сході. Є великі мегаполіси і затишні німецькі

містечка з фахверковими будиночками. Тут можна зустріти вражаючі національні парки, заповідники та дива природи. Власні "діснейленди" для відпочинку з дітьми.

Подорожувати країною можна на автівці, поїздом, велосипедом чи навіть пішки – усі маршрути в деталях можна знайти в Інтернеті. І дороги до будь-якої туристичної принади – відмінні.

Знайти туристичний маршрут на будь-який смак надзвичайно просто. Кожне німецьке місто має сторінку в Інтернеті. На кожній такій сторінці є обов'язковий розділ "туризм". У ньому – найрізноманітніші пропозиції із детальним описом маршрутів, годин роботи, вартості квитків та телефонами туроператорів [6].

П'ять нових федеральних земель відіграють у туризмі важливу роль. Для багатьох регіонів на сході Німеччини після возз'єднання туризм став шансом знову підвищити ефективність господарювання в економічному сенсі. Такі ландшафти, як Шпрєвальд, традиційні міста культури Дрезден чи Ваймар або балтійські курорти на кшталт Бінца на острові Рюген приваблюють туристів з Німеччини та закордону. Байдуже, скільки вже побачено – є ще багато чого відкривати, переживати, святкувати й дивуватися в країні туризму Німеччині [7].

Досвід Німеччини в розвитку внутрішнього туризму відображено на рис. 1.

Досвід Німеччини свідчить, що держава, яка зацікавлена у розвитку туристичної галузі, повинна фінансувати просування цієї галузі як всередині країни, так і за кордоном, водночас фінансування має спрямовуватися не лише на рекламні заходи, але й на глибокі маркетингові дослідження, підвищення інформаційної прозорості і додаткову освіту працівників туристичної індустрії, яка повинна відповідати світовим стандартам.

Сукупність причин, які сприяють розвитку внутрішнього туризму у Німеччині, відображено на рис. 2.

Міський туризм є найбільшим сегментом німецької туристичної галузі. У містах відзначається зростання числа поїздок німецьких та іноземних туристів. Причинами подорожей є бажання взяти участь у культурних подіях або спортивних заходах.

Міста, що протягом багатьох років лідирують у німецькій статистиці туризму, завдяки різноманітному асортименту послуг і великому числу заходів приваблюють все більше відвідувачів, які бажають здійснити екскурсію, цікаво провести вихідні дні або невелику відпустку. Повсюдно помітна тенденція до коротких відпусток, що робить міський туризм ще більш популярним [9].

Котбус – місто в східній частині Німеччини, розташоване на річці Шпрее і трьох залізничних лініях в 100 км від Берліна. Вважається культурним і політичним центром сорбського населення в Нижньої Лужиці.

Котбус досить невелике місто, тому для нього характерний особливий ритм життя. Атмосфера тут відрізняється від атмосфери великих німецьких міст, навіть спілкуються місцеві жителі на особливому лужицько-силезькому діалекті.

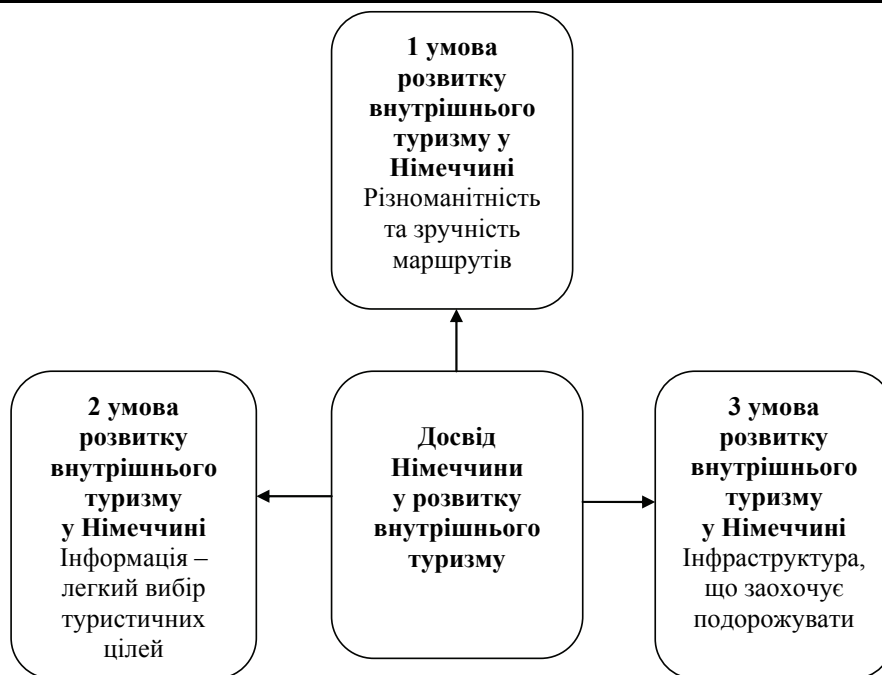


Рис. 1. Досвід Німеччини у розвитку внутрішнього туризму [6].



Рис. 2. Сукупність причин, які сприяють розвитку внутрішнього туризму у Німеччині [8].

З визначних пам'яток для туристів буде цікавий замок Бранітц із прилеглим до нього парком, який розташований на півдні міста. Резиденцію побудували на спецзамовлення князя Германа фон Пюклер-Мускау, який був однією з небагатьох ключових фігур країни в XIX ст. Це був письменник, мандрівник і землевласник, а також ландшафтний дизайнер при Прусьському дворі. Споруда була побудована у стилі бароко, а проект до нього приготував архітектор з Дрездена Готфрід Семпер, який спроектував Дрезденську оперу.

Сьогодні замок є музеєм, в якому експонати присвячено життєдіяльності князя.

Прогулюючись вулицями міста, можна побачити гарну історичну будівлю, який має назву Casper Gewerbehof. Цей будинок був побудований більше ста років тому, спочатку в ньому розташовувалася одна з великих промислових компаній. Історична будівля примітна тим, що за роки існування абсолютно не змінилася. Її фасад прикрашають розкішні балкони, а входом у будинок є великі залізні ворота. Зараз у будівлі розташовуються офіси різних організацій, тому туристи можуть помилуватися тільки його зовнішнім виглядом.

Любителів кіно в Котбусі теж чекає приємний сюрприз, – вони зможуть відвідати кінотеатр з інтри-

гуючою назвою “Дзеркальний світ“. Це перший постійний кінотеатр у місті, відкриття якого відбулося ще в 1907 р., – спочатку він розташовувався у старому багатоквартирному будинку. У 1911 р. уряд Котбуса прийняло рішення побудувати окрему будівлю для кінотеатру, у цьому дивовижному будинку у стилі бароко він розташовується і зараз. Нещодавно зал кінотеатру був доповнений новим сучасним обладнанням, він розрахований на 500 осіб [10].

Отже, необхідно зазначити, що відбулися досить вагомі зміни у розвитку міжнародного та внутрішнього туризму у Німеччині, вони були пов’язані із співпрацею країни з різноманітними міжнародними та регіональними організаціями.

ВИСНОВКИ

У статті досліджено ефективний розвиток однієї з основних форм міжнародних економічних відносин – міжнародної торгівлі товарами та послугами, зокрема структурної одиниці ринку послуг – туризму.

Також розглянуто розвиток міжнародного та внутрішнього туризму, сукупність причин, які сприяють розвитку внутрішнього туризму у Німеччині.

Розглянуто відомі туристичні атракції у німецькому місті Котбусі, а саме: історичну будівлю – Casper Gewerbehof, замок Бранітц, кінотеатр, Художній музей, зоопарк – Tierpark Cottbus.

Список використаних джерел

1. Кельдер Т.Л. Міжнародний ринок послуг: тенденції та проблеми розвитку. Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. 2011. № 5. С. 33–37.
2. Чому активні подорожі такі успішні? ISIC (International Student Identity Card). URL: <http://isic.org.ua/2017/08/>
3. Танасійчук О. Туристична Німеччина чекає українців. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2247361-turisticna-nimeccina-cekae-na-ukrainciv.html>
4. Долгова О. Радість у нинішньому житті – що це: емоція, стан чи настрій? Звідки вона береться і як бути радісним та щасливим. URL: <https://bogushtime.com/blog/radist-u-ninishnomu-zhitti-shcho-ce-emociya-stan-chi-nastriy-zvidki-vona-beretsya-i-yak-butii>
5. Вікінг М. Маленька книга хюге. Як жити добре по-данськи. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 288 с.
6. Ярлікова О. Як розвинути внутрішній туризм: 3 правила з досвіду Німеччини. URL: <https://rubryka.com/article/domestic-tourism/>
7. Стиль життя. Сталий туризм. Факти про Німеч-

чину. URL: <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/uk/kategoriya/styl-zhytlya/stalyy-turyzm>

8. Посохов І.С. Розвиток індустрії туризму Німеччини: досвід для України. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Сер.: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2013. № 1086. С. 175–179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2013_1086_2_36

9. Zahlen-Daten-Fakten. Deutschertourismusverband. 2011. URL: <https://www.deuschertourismusverband.de/service/touristische-informationsnorm-tin.html>

10. Пам’ятки Котбуса – що подивитися. Повний гід по знакових місцях. URL: <http://www.orangesmile.com/destinations/cottbus/index.htm>

References

1. Kelder T.L. International services market: trends and problems of development. State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship. 2011. № 5. pp. 33–37. (in Ukrainian).
2. Why are active trips so successful? ISIC (International Student Identity Card). URL: <http://isic.org.ua/2017/08/> (in Ukrainian).
3. Tanasiichuk O. Tourist Germany is waiting for Ukrainians. Ukrinform. Multimedia platform of foreign language of Ukraine. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2247361-turistic-nimeccina-cekae-na-ukrainciv.html> (in Ukrainian).
4. Dolhova O. Joy in this life - what is it: emotion, condition or mood? Where does it come from and how to be happy and happy. URL: <https://bogushtime.com/blog/radist-u-ninishnomu-zhitti-shcho-ce-emociya-stan-chi-nastriy-zvidki-vona-beretsya-i-yak-butii> (in Ukrainian).
5. Vikinh M. The Little Book of Hugo. How to Live Well in Danish. Kharkiv: Family Leisure Club, 2017. 288 p. (in Ukrainian).
6. Yarlykova O. How to develop inland tourism: 3 rules from German experience. URL: <https://rubryka.com/article/domestic-tourism/> (in Ukrainian).
7. Lifestyle. Sustainable tourism. Facts about Germany. URL: <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/en/kategoriya/styl-zhytlya/stalyy-turyzm> (in Ukrainian).
8. Posokhov I.S. German Tourism Industry Development: An Experience for Ukraine. Bulletin of the Kharkiv National University after V.N. Karazin. Series: International Relations. Economy. Country Studies. Tourism. 2013. № 1086. pp. 175–179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhMv_2013_1086_2_36 (in Ukrainian).
9. Zahlen-Daten-Fakten. Deutschertourismusverband. 2011. URL: <https://www.deuschertourismusverband.de/service/touristische-informationsnorm-tin.html>
10. Cottbus sights – what to see. Complete guide to landmarks. URL: <http://www.orangesmile.com/destinations/cottbus/index.htm> (in Ukrainian).

ТУР

Ірина Юрїївна
Iryna.Tur@gmail.com

УДК 369:338.24

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЕРЖАВИ

старший викладач,
Національний аерокосмічний
університет ім. М.С.
Жуковського "Харківський
авіаційний інститут"

THEORETICAL ASPECTS OF THE SOCIAL PROTECTION OF THE STATE

TUR Iryna Yuriivna – Senior Lecturer, National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute" after M.Ye. Zhukovskiy

В економіці система соціального захисту розглядається як важлива частина соціальної політики держави, але існують деякі розбіжності між визначеннями поняття «соціальний захист» та «соціальне забезпечення». У статті проаналізовано сучасні визначення соціального захисту, за різними ознаками, окреслено їх особливості. За результатами проведеного дослідження доведено необхідність розгляду соціального захисту як частини соціальної політики держави з позиції макро- та мікроекономіки. Узагальнення та систематизація теоретичних засад із цієї проблематики має практичну цінність та сприятиме окресленню основних шляхів щодо удосконалення та формування ефективної системи соціального захисту держави.

* * *

В экономике система социальной защиты рассматривается как важная часть социальной политики государства, но существуют некоторые разногласия между определениями понятия «социальная защита» и «социальное обеспечение». В статье проанализированы современные определения социальной защиты, по различным признакам, определены их особенности. По результатам проведенного исследования доказана необходимость рассмотрения социальной защиты, как части социального политики государства с позиции макро- и микроэкономики. Обобщение и систематизация теоретических основ по этой проблематике имеет практическую ценность и будет способствовать обрисовке основных путей по совершенствованию и формирования эффективной системы социальной защиты государства.

* * *

Introduction. In the economy, the social protection system is regarded as an important part of the social policy of the state, but there are some differences between the definitions of the concept of "social protection" and "social security". The article analyzes the modern definitions of social protection, on various grounds, outlines their features. According to the results of the research, the necessity to consider social protection as part of the social policy of the state from the point of view of macro- and microeconomics was proved. Generalization and systematization of theoretical bases on these issues is of practical value and will help to outline the main ways to improve and form an effective system of social protection of the state.

The purpose of the paper is to substantiate the theoretical aspects of social protection of the state.

Results. The article is devoted of the theoretical aspects of the concept of control over the financial and economic activities of an enterprise. Based on the systematization of the views of most authors, it was found that today there is no universally accepted definition of the concept of control over the financial and economic activities of an enterprise. Most researchers consider the concept of control based on different key features. As a result of a critical analysis of modern researches, the authors identified a set of advantages and disadvantages in the reviewed concepts of control over the financial and economic activities of an enterprise. According to the results of the study, it is determined the need for considering control over the financial and economic activities of an enterprise as a special scientific concept according to the research method of its specific subject.

Conclusion. The main parameters of social policy implementation in society are determined by many objective factors: the level of development of productive forces, the structure of the economy, the state of social life, the nature of political power, the spiritual and moral maturity of the population of the country, etc. The maturity of the subjective factor - the ability and willingness of the administrative structures and other entities to ensure the social orientation of the economy, decent working conditions and life of citizens; civilized nature of social relations.

Social protection is directly associated with social policy, with the activities of the state and non-state actors aimed at combating social risks and their various manifestations, through the possible prevention of socially adverse events or compensation for their consequences. The market economy is traditionally considered in the coordinates of profit and consumption, and the person in it is human capital, but, and social protection and social security that help the person for the purpose, must be viewed from the point of post-classical studies, where the person is his core, and at the same time and the purpose of development.

Ключові слова: соціальний захист, соціальна політика, соціальне забезпечення, економіка, соціальна підтримка, соціальне страхування

Ключевые слова: социальная политика, социальное обеспечение, экономика, социальная поддержка, социальное страхование

Keywords: social policy, social security, economics, social support, social insurance

ВСТУП

Однією з найважливіших цілей соціально-орієнтованої економіки держави є соціальний захист усіх верств суспільства та розробка й здійснення ефек-

тивної соціальної політики, яка має охоплювати усі галузі економічних відношень держави особливо в умовах ринкової трансформації. Заходи соціальної політики, яка сприяє економічному зростанню держави в цілому та підвищенню добробуту кожного ок-

ремого громадянина, в останній час привертають увагу як науковців так і політичних діячів через кризовий економічний стан держави. Соціальний захист – необхідний елемент функціонування будь якої розвиненої держави. Впродовж багатьох років в Україні та інших країнах світу активно обговорюються питання стосовно сутності, стандартів і механізмів досягнення високого рівня соціального захисту населення. Окремі аспекти цього питання є надзвичайно актуальними та викликають дискусії у наукових колах.

МЕТА роботи – обґрунтування теоретичних аспектів соціального захисту держави.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові положення сучасної економічної теорії, наукові праці і розробки провідних вітчизняних та закордонних вчених з проблем соціальної політики, соціального забезпечення та захисту. Для розв'язання поставлених проблем використовувались загальнонаукові й спеціальні методи дослідження: логічного та порівняльного аналізу – для дослідження сутності соціального захисту, а також спостереження, порівняння, аналіз і синтез, дедукція й індукція.

РЕЗУЛЬТАТИ

Соціальний захист населення є найбільш вагомим напрямком соціальної політики держави та предметом вивчення багатьох галузей та наук, зокрема, права, соціології, філософії, економіки, медицини тощо, і, на жаль, кожна з наук підходить до трактування цього поняття лише з боку своєї спеціалізації, що призводить до його штучного обмеження і спрощення. На нашу думку, у визначенні поняття «соціальний захист» слід враховувати як соціально-економічні, так і медичні й юридичні його аспекти. В юридичній, економічній та соціологічній літературі можна знайти велику кількість визначень поняття «соціальний захист», які перетинаються між собою, доповнюючи один одне.

Згідно з Конституцією України соціальний захист розуміється як система заходів стосовно захисту

населення від соціальних ризиків і включає право на забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від особи обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій в рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення [1].

Одразу слід звернути увагу, що в різних документах та літературних джерелах можна знайти термін «соціальний захист» поряд із термінами «соціальне забезпечення», «соціальна захищеність», «соціальна безпека», що вимагає певного уточнення їх суті, загальності і першочерговості.

Переклади міжнародних законодавчих актів з питань соціального захисту містять певні помилки стосовно термінології, наприклад, терміни «social security» та «social protection» мають перекладатися як «соціальна безпека» та «соціальний захист» відповідно, а не як «соціальне забезпечення» [2].

Деякі науковці у своїх працях говорять про те, що термін «соціальний захист» відображає без посередньо процес або дію по досягненню безпеки, і визначають його як діяльність для попередження, пом'якшення та скасування факторів соціального ризику. Згідно з цим висновком, на їх думку, змісту поняття «соціальна безпека» більше відповідає термін «соціальна захищеність», який характеризує стан соціальної безпеки і свідчить про ступінь реалізації соціальних інтересів, прав, гарантій і свобод людини та можливості їх підвищення [3].

Питання про співвідношення соціального захисту та соціального забезпечення було поставлено в економічній науці досить давно, але до теперішнього часу воно не отримало остаточного розв'язання. Мабуть, єдине, що не викликає суперечок, це те, що науковцями [4-7] та ін. було доведено, що поняття «соціальний захист» є всеохоплюючим, найбільш широким, яке містить у собі як соціальне забезпечення, так й інші складові, що схематично можна зобразити співвідношенням, що представлено на рис. 1.



Рис. 1. Співвідношення соціального захисту та його складових [4-7]

У деяких джерелах можна зустріти таке формулювання: «соціальний захист (соціальне забезпечення)» – це система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві тощо) [8].

Говорячи про соціальну політику держави, зазвичай мають на увазі дії уряду, спрямовані на розподіл і перерозподіл доходів різних членів і груп суспільства. Так можна визначити соціальну політику у вузь-

кому сенсі слова. У широкому сенсі соціальна політика – це один із напрямів макроекономічного регулювання, покликане забезпечити соціальну стабільність суспільства і створити, наскільки це можливо, однакові «стартові умови» для громадян країни [9]. Якщо звернутися до теоретичних мікроекономічних основ соціальної політики, то можна побачити, що ринковий розподіл доходів на основі конкурентного механізму попиту і пропозиції на чинники виробництва призводить до того, що винагорода кожного чинника відбувається відповідно до його граничного

продукту. Зазначений механізм не гарантує рівності у розподілі доходів, і в реальності в країнах з розвинутою ринковою економікою спостерігається значне нерівність в їх розподілі. На даний момент економічна теорія не може дати відповідь на питання, який саме розподіл доходів є більш справедливим.

З макроекономічної точки зору соціальне забезпечення – це система управління соціальними ризиками з метою компенсації шкоди, зниження або запобігання їх дії на процес розширеного відтворення населення.

Як соціально-економічну категорію «соціальний захист» визначають як сукупність суспільних відносин стосовно виробництва, розподілу і перерозподілу суспільного багатства, національного доходу, позабюджетних фондів соціального призначення і частини державного бюджету з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків або відтворення людини [10], *адекватної соціальної адаптації й інтеграції індивідів в умовах дії несприятливих соціальних ризиків, а саме* у цілях задоволення потреб громадян у разі втрати джерела засобів існування, несення додаткових витрат або відсутності необхідного прожиткового мінімуму з об'єктивних соціально значимих причин.

Систему соціального захисту можна розділити на соціальне страхування і соціальну підтримку, – виходячи із завдань, які розв'язуються у галузі витрачання суспільних коштів [11].

Соціальна підтримка – це вид соціальної діяльності спеціально уповноважених органів держави та соціальних інституцій щодо забезпечення потрібного особистості рівня освіти, культури, умов організації дозвілля та відпочинку, забезпечення працевлаштування, а також надання системи гарантованого державою рівня матеріальної підтримки населенню з урахуванням їх матеріального та фізичного стану, складу сім'ї, віку, здоров'я, участі в суспільному та іншому виробництві [12].

Соціальна підтримка забезпечується такими складовими як, гарантована грошова допомога, житлові субсидії, пільги та соціальні послуги або обслуговування.

Право на соціальну підтримку мають найуразливіші верстви населення, такі як сім'ї з дітьми, малозабезпечені особи і сім'ї, особи з інвалідністю, ветерани війни, ветерани праці, постраждали від Чорнобильської катастрофи, представники окремих, як правило, небезпечних професій, самотні особи похилого віку, діти сироти та діти позбавлені батьківського піклування. Однак заходи соціального захисту як у матеріальній, так і нематеріальній сфері його здійснення, забезпечують лише мінімальний гарантований законодавством рівень послуг та допомоги, виходячи з фінансових можливостей держави, що аж ніяк не сприяє забезпеченню процесу формування і розвитку повноцінної особистості, *соціальної адаптації й інтеграції індивідів.*

Соціальне страхування є важливим елементом системи фінансів, інститутом соціального захисту населення та галуззю страхування і зачіпає інтереси всіх громадян будь-якої країни. Його якісні та кіль-

кісні характеристики свідчать про рівень соціального, економічного, правового та культурного розвитку суспільства і держави.

До переліку складових соціального захисту, також слід віднести недержавне соціальне забезпечення, яке складається із "соціальних виплат, котрі здійснюються окремими роботодавцями-підприємствами, організаціями, банківськими установами у формі додаткових пенсій, грошових допомог та інших соціальних послуг" [13]. Для України ця форма соціального забезпечення не є поширеною.

ВИСНОВКИ

Як бачимо, існує велика кількість визначень поняття «соціальний захист», і науковці й досі не можуть прийти до єдиного трактування. На нашу думку, конкретизація трактування поняття «соціальний захист» залежить від поставленої мети, від завдань, на рішення яких спрямовується соціальний захист.

Основні параметри здійснення соціальної політики в суспільстві зумовлені багатьма об'єктивними чинниками: рівнем розвитку продуктивних сил, структурою економіки, станом соціального життя, характером політичної влади, духовною та моральною зрілістю населення країни тощо. На характер і основні напрямки соціального захисту активний вплив справляє і зрілість суб'єктивного фактора – спроможність та готовність управлінських структур та інших суб'єктів забезпечити соціальну спрямованість економіки, достойні умови праці й побуту громадян; цивілізований характер соціальних відносин.

Соціальний захист безпосередньо асоціюється з соціальною політикою, з діяльністю держави і недержавних суб'єктів, спрямованої на боротьбу з соціальними ризиками і їх різними проявами, шляхом можливого попередження соціально несприятливих подій або компенсації їх наслідків. Ринкова економіка традиційно розглядається в координатах прибутку і споживацтва, а людина в ній є людським капіталом, але й соціальний захист і соціальне забезпечення, які за свою мету мають допомогу людині, необхідно розглядати з позиції постнекласичних досліджень, де людина є його ядром, а одночасно й метою розвитку.

Список використаних джерел

1. Конституція України. URL: www.rada.gov.ua
2. Черкасская Г.В. Теоретические основы организации и управления системой социальной защиты: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.05. Москва: РГБ, 2010. 515 с.
3. Соціальна захищеність населення України / О.Ф. Новікова та ін. Донецьк; Київ: ІЕП НАН України, Держкомстат України, 2001. 360 с.
4. Янова С.Ю. Социальное страхование в системе социальной защиты населения: организация и финансовый механизм: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.10. Москва: РГБ, 2002. 400 с.
5. Скуратівський В.А., Палій О.М. Основи соціальної політики: навч. посіб. К.: МАУП, 2002. 200 с.
6. Лібанова Е. Бідність в Україні: визначення, критерії та показники. Україна: аспекти праці, 2001. № 6. С. 18-23.
7. Гриненко А.М. Соціальна політика: навч.-метод. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 309 с.
8. Сайт Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5_%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B

5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F

9. Курс экономической теории / под ред. М.Н. Чепурина, Е.А. Киселевой. Киров: "АСА", 2006. 832 с. URL: <https://alleng.org/d/econ/econ349.htm>

10. Федорова М.Ю. Соотношение социальной защиты и социального обеспечения в контексте управления социальными рисками: правовые аспекты. Вестник Омского университета. Серия «Право». 2015. № 4 (45). С. 122–129.

11. Бондар Н.О., Діденко Ю.Ю. Особливості сучасної системи соціального захисту населення України. Глобальні та локальні проблеми соціально-економічного розвитку України: колективна монографія. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. С. 479-495.

12. Тюття Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота. Теорія і практика. К.: Знання, 2008. 574 с.

13. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 615 с.

References

1. The Constitution of Ukraine. URL: www.rada.gov.ua (in Ukrainian)

2. Cherkasskaya G.V. Theoretical foundations of the organization and management of the social protection system: diss. ... doctor econ. sciences: 08.00.05. Moscow: RGB, 2010. 515 p. (in Russian)

3. Social protection of the population of Ukraine / O.F. Novikova et.al. Donetsk; Kyiv: IEP NAS of Ukraine, State Committee for Statistics of Ukraine, 2001. 360 p. (in Ukrainian)

4. Yanova S.Yu. Social insurance in the system of social protection of the population: organization and financial mechanism: diss. ... doctor econ. sciences: 08.00.10. Moscow:

RGB, 2002. 400 p. (in Russian).

5. Skurativskiy V.A., Palii O.M. Fundamentals of Social Policy: tutorial. Kyiv: MAUP, 2002. 200 p. (in Ukrainian)

6. Libanova E. Poverty in Ukraine: definitions, criteria and indicators. Ukraine: Aspects of Labor, 2001. № 6. pp. 18-23. (in Ukrainian)

7. Hrynenko A.M. Social policy: tutorial. tool. Kyiv: KNEU, 2003. 309 p. (in Ukrainian)

8. Wikipedia Website. Free Encyclopedia. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5.%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F> (in Ukrainian)

9. Course of economic theory / ed. M.N. Chepurina, E.A. Kiseleva. Kirov: "ASA", 2006. 832 p. URL: <https://alleng.org/d/econ/econ349.htm> (in Russian)

10. Fedorova M.Yu. Relationship between social protection and social security in the context of social risk management: legal aspects. Herald of Omsk University. The Law Series. 2015. No. 4 (45). pp. 122–129. (in Russian)

11. Bondar N.O., Didenko Yu.Yu. Features of the modern system of social protection of the population of Ukraine. Global and local problems of socio-economic development of Ukraine: a collective monograph. Kharkiv: KhNU after V.N. Karazin, 2013. pp. 479-495. (in Ukrainian)

12. Tiuptya L.T., Ivanova I.B. Social work. Theory and Practice. Kyiv: Knowledge, 2008. 574 p. (in Ukrainian)

13. Bolotina N.B. Social protection law of Ukraine: a textbook. Kyiv: Knowledge, 2005. 615 p. (in Ukrainian)

ШЕВЧЕНКОІнна Юрїївна
shevchenko.khnadu@gmail.com

УДК 351.824.1

**ГАРМОНІЗАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЬНОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ: БАЗОВІ
ПОСТУЛАТИ, ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ****ПЛАХТІЙ**Анастасія Олександрівна
nasya.plaxtij@ukr.netд.е.н., доцент, зав. кафедри,
Харківський національний
автомобільно-дорожній
університет**HARMONIZATION APPROACH TO
STATE REGULATION OF
DEVELOPMENT OF AUTOMOTIVE
INDUSTRY: BASIC POSTULATES,
ADVANTAGES, DISADVANTAGES**студент, Харківський
національний автомобільно-
дорожній університет*SHEVCHENKO Inna Yuriivna – Doctor of Economics, Associate Professor, Head of department, Kharkiv National Automobile and Highway University**PLAKHTII Anastasiia Oleksandrivna – student, Kharkiv National Automobile and Highway University*

У статті викладено базові постулати гармонізаційного підходу до державного регулювання розвитку автомобільної промисловості на прикладі формування державної стратегії розвитку автомобілебудування на засадах гармонізації з державними стратегічними імперативами та стратегіями розвитку автомобілебудівних підприємств. Виявлено потенційні переваги та недоліки застосування гармонізаційного підходу до державного регулювання розвитку автомобільної промисловості в порівнянні з реалізацією традиційних прийомів публічного управління розвитком автомобілебудівного комплексу.

* * *

В статье изложены базовые постулаты гармонизационного подхода к государственному регулированию развития автомобильной промышленности на примере формирования государственной стратегии развития автомобилестроения на основе гармонизации с государственными стратегическими императивами и стратегиями развития автомобилестроительных предприятий. Выявлены потенциальные преимущества и недостатки применения гармонизационного подхода к государственному регулированию развития автомобильной промышленности по сравнению с реализацией традиционных приемов публичного управления развитием автомобилестроительного комплекса.

* * *

Introduction. The automotive industry is an integral and strategically important part of the national economy. Today, in Ukraine, the mechanism of state regulation of development of the automotive industry includes a wide range of legal, administrative, economic and social-psychological methods that potentially have significant effectiveness in stimulating the development of the automotive industry. In practice, domestic automakers are actually left alone by the government with their problems.

The purpose of the paper is development of basic postulates, identification of potential advantages and disadvantages of the harmonization approach to state regulation of development of the automotive industry.

Results. The basic postulates of the harmonization approach to the state regulation of development of the automotive industry are stated in the article on the example of formation of the state strategy of development of the automotive industry on the basis of harmonization with state strategic imperatives and strategies of development of the automotive enterprises. The application of the harmonization approach to the state regulation of development of the automotive industry allows to form a state strategy, taking into account the strategy of development of the automotive enterprises. Also, the separation of the priority directions of the state strategy for the development of the automotive industry from the national strategic imperatives promotes the harmonization and, thus, the synergization of the legal framework. Restrictions on the application of the harmonization approach to the state regulation of development of the automotive industry are: a small number of subjects of the automotive complex; the ordinariness of problems and obstacles to the development of the automotive enterprises; risks of lobbying the interests of some automakers and abuse of state support by automotive enterprises.

Conclusion. In view of the fact that the application of the harmonization approach can distort the competitive environment in the automobile market in view of the strengthening of the state protectionism of the domestic automakers, it is recommended that the mandatory limitation in time and systematically control the implementation of state strategies for the development of the automotive industry. The prospect of further research is the development of organizational and information support for the application of the harmonization approach to the state regulation of development of the automotive industry.

Ключові слова: автомобільна промисловість, автомобілебудівний комплекс, державне регулювання, державна стратегія, державні стратегічні імперативи, гармонізаційний підхід

Ключевые слова: автомобильная промышленность, автомобилестроительный комплекс, государственное регулирование, государственная стратегия, государственные стратегические императивы, гармонизационный подход

Keywords: automotive industry, automotive complex, state regulation, state strategy, state strategic imperatives, harmonization approach

ВСТУП

Автомобільна промисловість є невід'ємною та стратегічно важливою частиною національної економіки. Саме ця підгалузь машинобудування свого часу стала основою промислового розвитку таких економічно потужних країн світу як США, Китай, Німеччина, Південна Корея, Франція тощо. Втім, результати попереднього дослідження [1] вказали на те, що фундаментальна роль у забезпеченні інтенсивного формування автомобілебудівного комплексу зазначених країн належала саме державі. Навіть у США, де, на відміну від переважної більшості країн, первісним драйвером розвитку автомобільної промисловості була не державна підтримка, а підприємницька ініціатива автоконструкторів, у роки економічної кризи власники автоконцернів були змушені звернутися до держави за допомогою, не вбачаючи можливостей для самостійного виходу з кризового стану.

Отримані у [2] результати свідчать, що сьогодні в Україні механізм державного регулювання розвитку автомобільної промисловості включає широкий комплекс правових, адміністративних, економічних і соціально-психологічних методів, які потенційно мають значну ефективність відносно стимулювання розвитку автомобілебудування. На практиці ж вітчизняні автовиробники фактично залишені державою наодинці зі своїми комплексними та систематичними проблемами матеріально-технічного, техніко-технологічного, кадрового, фінансово-інвестиційного, інноваційного та інфраструктурного забезпечення, навіть не функціонування чи тим паче розвитку, а виживання автомобілебудівної підгалузі.

Ситуація, що склалася у сфері державного регулювання розвитку автомобільної промисловості в Україні, є вкрай парадоксальною не лише тому, що ще на початку 2000-х рр. вітчизняний автомобілебудівний комплекс належав до лідерів світового автомобілебудування, а й з огляду на закріплення виробництва автотранспортних засобів як елементу машинобудівного комплексу в якості пріоритетної галузі економіки України відповідно до чинного Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки» [3].

У таких умовах актуалізується необхідність перегляду чинних методологічних засад державного регулювання розвитку автомобільної промисловості в Україні та розроблення пропозицій для вдосконалення підходів до методологічного забезпечення взаємодії держави з автовиробниками з метою збереження та розвитку вітчизняного автомобілебудівного комплексу.

МЕТА роботи полягає у розробленні базових постулатів, виявленні потенційних переваг і недоліків гармонізаційного підходу до державного регулювання розвитку автомобільної промисловості.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У проведенні дослідження використано такі методи як метод аналізу та синтезу, системний підхід, порівняльний аналіз.

РЕЗУЛЬТАТИ

Новітнім підходом до державного регулювання розвитку автомобільної промисловості вважаємо гармонізаційний підхід, заснований головним чином: на попередньому узгодженні державної стратегії розвитку автомобілебудівного комплексу із загальнодержавними стратегічними імперативами; у подальшому формуванні державної стратегії розвитку автомобілебудування акумульовано через узагальнення стратегій розвитку автомобілебудівних підприємств. Відповідно до гармонізаційного підходу формування державної стратегії розвитку автомобілебудування має відбуватися у наступній послідовності:

1) аналіз чинних загальнодержавних стратегічних імперативів, систематизація їх завдань за уніфікованими блоками на кшталт «матеріально-технічне забезпечення», «кадрово-управлінське забезпечення», «фінансово-інвестиційне забезпечення», «технологічно-інноваційне забезпечення», «маркетингово-ринкове забезпечення», «організаційно-інфраструктурне забезпечення» тощо;

2) за розмірами уніфікованих блоків завдань загальнодержавних стратегічних імперативів визначення пріоритетних напрямків державної стратегії розвитку автомобільної промисловості як підгалузі машинобудування;

3) вивчення передового зарубіжного досвіду державного стимулювання розвитку автомобільної промисловості та ідентифікація особливостей публічного управління розвитком автомобілебудівного комплексу на різних етапах його життєвого циклу;

4) формування проекту державної стратегії розвитку автомобільної промисловості у відповідності до загальнодержавних стратегічних імперативів та з урахуванням кращих світових практик у сфері публічного управління розвитком автомобілебудівного комплексу;

5) формування стратегій розвитку легкового автомобілебудування, вантажного автомобілебудування та автобусобудування через узагальнення та гармонізаційну адаптацію стратегій розвитку автомобілебудівних підприємств з урахуванням етапів їх життєвих циклів;

6) гармонізація елементів проекту державної стратегії розвитку автомобільної промисловості та стратегій розвитку автомобілебудівних підприємств за алгоритмом [4], їх взаємне коригування;

7) формування гармонізованої державної стратегії розвитку автомобільної промисловості.

Застосування гармонізаційного підходу до державного регулювання розвитку автомобільної промисловості дозволяє сформувати державну стратегію, максимально враховуючу стратегії розвитку підприємств галузі. Також виокремлення пріоритетних напрямків державної стратегії розвитку автомобільної промисловості із загальнодержавних стратегічних імперативів сприяє гармонізації та, тим самим, синергізації нормативно-правової бази.

Звичайно, існують певні обмеження стосовно застосування гармонізаційного підходу до державного регулювання розвитку автомобільної промисловості.

До таких обмежень вважаємо доцільним віднести: велику кількість суб'єктів автомобілебудівного комплексу, зі зростанням якої буде знижуватися якість процедури гармонізації; ординарність проблем і перепон розвитку автомобілебудівних підприємств задля максимального спрощення процедури гармонізації; ризики лобювання інтересів окремих автовиробників і зловживання державної підтримкою автомобілебудівними підприємствами. Також слід наголосити на тому, що у контексті того, що застосування гармонізаційного підходу може призвести до спотворення конкурентного середовища на автомобільному ринку з огляду на посилення державного протекціонізму вітчизняних автовиробників рекомендується обов'язкового обмежувати в часі та систематично контролювати реалізацію державних стратегій розвитку автомобільної промисловості, розроблених на засадах гармонізації із загальнодержавними стратегічними імперативами та стратегіями розвитку автовиробників.

ВИСНОВКИ

З урахуванням зазначеного посилюється актуальність розроблення організаційно-інформаційного забезпечення застосування гармонізаційного підходу до державного регулювання розвитку автомобільної промисловості, яке б дозволило максимізувати виявлені потенційні переваги та нівелювати недоліки досліджуваного новітнього методу публічного управління розвитком автомобілебудівного комплексу.

Список використаних джерел

1. Dmytriiev I., Shevchenko I., Kudryavtsev V., Lushnikova O., Zhytnik T. *The world experience and a unified model for*

government regulation of development of the automotive industry. Public Policy and Administration. 2019. Vol. 18. № 3. pp. 46-58.

2. Шевченко І.Ю. Механізм державного регулювання розвитку автомобілебудування та ринку продажу автомобілів в Україні. *Бізнес Інформ. 2016. № 8. С. 36-45.*

3. Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 р. № 843-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-p>

4. Шевченко І.Ю. Алгоритм гармонізації елементів моделі формування державної стратегії розвитку автомобілебудування. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2019. № 1 (22). С. 180-199.*

References

1. Dmytriiev I., Shevchenko I., Kudryavtsev V., Lushnikova O., Zhytnik T. *The world experience and a unified model for government regulation of development of the automotive industry. Public Policy and Administration. 2019. Vol. 18. № 3. pp. 46-58.*

2. Shevchenko I.Yu. *The mechanism for the public regulation of the automobile production development and the car sales market in Ukraine. Business Inform. 2016. № 8. pp. 36-45. (in Ukrainian)*

3. *On approving the list of priority sectors of the economy: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 14, 2013 № 843-r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-p (in Ukrainian)*

4. Shevchenko I.Yu. *Algorithm of harmonization of the elements of the model of formation of the state strategy of the automotive industry development. Problems and prospects of entrepreneurship development. 2019. № 1 (22). pp. 180-199. (in Ukrainian)*

Аудиторська фірма «Аналітик» пропонує аутсорсинг бухгалтерських послуг!

Аутсорсинг бухгалтерського обліку – це передача ведення бухгалтерського обліку сторонній фірмі.

Які ж переваги аутсорсингу бухгалтерських послуг?

1. **Значна (!) економія коштів** на ведення бухобліку:

- економія за бухгалтерські послуги, за які **Ви нам платитимете принаймні на 1000 гривень менше, ніж штатному бухгалтеру**;
- економія на програмне забезпечення (1С, Медок, Ліга Закон тощо);
- економія на утримання офісу, комп'ютерної техніки.

2. Відтепер податкові та інші інспекції – це наші проблеми!

Ми беремо на себе повну матеріальну відповідальність за якість наданих бухгалтерських послуг, включаючи можливі санкції.

3. З нами Ви можете забути про головний біль з постійними пошуками бухгалтера, який у будь-який час може піти від Вас на іншу роботу.

4. Ми не йдемо у відпустку та не беремо лікарняний. Наша фірма справді гарантує безперервне та якісне ведення бухгалтерського обліку.

І нарешті – з нами Ви не тільки отримаєте якісні бухгалтерські послуги. За додатковою домовленістю ми забезпечимо Вас необхідними податковими, юридичними консультаціями, аудиторськими послугами різного характеру.

Все що Вам потрібно – це:

- періодично передавати нам первинну бухгалтерську документацію;
- щомісячно отримувати від нас інформацію про податки та інші обов'язкові платежі;
- укласти із нами договір.

Зробіть вибір, вигідний для Вас!

(044)278-05-88

(097)178-90-89

(066)178-20-42

www.af-analitik.com.ua